

HRVATSKI VOJNIK

Broj 527 • 2. lipnja 2017. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

26 PONOSNIH GODINA OSRH

NATJEĆANJE
PRVI ZA HRVATSKU
2017

SKUPNIK
IVO BAŠIĆ
NAJSPREMNIJI
PRIPADNIK
OSRH

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

**CEREMONIJA VELIKE
SMJENE STRAŽE PONOVNO
NA TRGU sv. MARKA**

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA 0 2 2 1 7
9 771330500103

SADRŽAJ

26. OBJETNICA OSRH

SVEČANI PROGRAM NA JARUNU

"Hrvatske Oružane snage oslobodile su Hrvatsku i u međuvremenu se profilirale iz ratne u mirnodopsku silu koja je danas spremna izvršiti sve zadaće koje se pred nju postavljaju. Hrvatski građani mogu biti apsolutno sigurni da hrvatske Oružane snage, Hrvatska vojska, osiguravaju Republiku Hrvatsku," rekla je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović prisjećajući se samih početaka ustrojavanja hrvatskih Oružanih snaga i njihova prvog postrojavanja u svibnju 1991. na stadionu NK Zagreb. "Gotovo je nevjerojatno koliki je napredak ostvaren u tih 26 godina, od onog prvog postrojavanja na stadionu NK Zagreb ... a danas, 26 godina poslije, punopravna smo članica NATO-a..." [str. 8]

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostansaks@mohr.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić. Prijevod: Dubravka Marić (dmaric@mohr.hr). Fotograf: Tomislav Brandt, Josip Kopi

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322, Tisk: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb. e-mail: hvojnik@mohr.hr

DOGADAJI

NATjecanje prvi za Hrvatsku 2017

Skupnik Ivo Bašić najspremniji pripadnik OSRH [20]

25. VOJNO-REDARSTVENO HODOČAŠĆE U LOURDES

Daruj nam mir [24]

MORH I OSRH

SVEČANA AKADEMIJA U LISINSKOM

26 ponosnih godina OSRH [4]

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Svečana akademija na HVU-u [11]
Dvoranama HVU-a imena gardijskih brigada

26. OBLJETNICA OSRH

Prigodni program na zagrebačkim ulicama i trgovima [12]

OBLJETNICA

25 godina hrvatskog članstva u UN-u [14]

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

Ceremonija Velike smjene straže ponovno na Trgu sv. Marka [16]

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Nova plovila za Singapur [26]

POVIJESNE POSTROJBE

Pukovnija kraljevskih Hrvata [28]

VIRTUALNE BOJIŠNICE

Peta dimenzija ratovanja [33]

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Lightning protiv Lightninga (II. dio) [38]

Naslovnicu snimio Josip KOPI

www.hrvatski-vojnik.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2017.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na
društvenim mrežama

26 GODINA

 SVEČANA AKADEMIJA U LISINSKOM

"Ustrojavanje OSRH jedan je od ključnih događaja u povijesti mlade hrvatske države," rekla je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović

Svečana akademija povodom obilježavanja 26. obljetnice ustrojavanja Oružanih snaga Republike Hrvatske, Dana OSRH i Dana Hrvatske kopnene vojske održana je 29. svibnja u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. Naočili su joj predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, predsjednik Vlade RH Andrej Plenković, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov, predstavnici Sabora, Vlade, MORH-a i drugih državnih institucija, bivši ministri obrane, djelatni i umirovljeni zapovjednici, vojnici, dočasnici i časnici OSRH, obitelji poginulih i nestalih branitelja, predstavnici udruga proizšlih iz Domovinskog rata, članovi Diplomatskog i Vojnodiplomatskog zabora. Čestitajući svim pripadnicima OSRH njihov dan te uputivši posebne pohvale nagrađenim i promaknutim pripadnicima, predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović rekla je da je ustrojavanje OSRH jedan od ključnih događaja u povijesti mlade hrvatske države. "Danas je vojska srce i duša Hrvatske, kamen temeljac i neuništiva stijena na kojoj стоји naša država. Cijelo vrijeme služi nam na čast i ponos. Vojska je bila i ključna sila koja je vukla Hrvatsku prema članstvu u NATO-u. Zbog toga možemo spokojno gledati u našu budućnost," zaključila je Predsjednica te dodala da zbog novih sigurnosnih prijetnji Oružane snage RH moraju težiti prilagodbi postojećih i razvoju novih sposobnosti, a zajednička je zadaća svih odgovornih i dalje izgrađivati OSRH. Predsjednik Hrvatskog sabora govorio je o prvom postrojavanju ZNG-a u Kranjčevićevoj i citirao riječi prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana o potrebi da Hrvatska ima svoju oružanu silu. "Moramo čuvati spomen na sve bran-

"DANAS JE VOJSKA SRCE I DUŠA HRVATSKE, KAMEN TEMELJAC I NEUNIŠTIVA STIJENA NA KOJOJ STOJI NAŠA DRŽAVA. CIJELO VRIJEME SLUŽI NAM NA ČAST I PONOS. VOJSKA JE BILA I KLJUČNA SILA KOJA JE VUKLA HRVATSKU PREMA ČLANSTVU U NATO-u. ZBOG TOGA MOŽEMO SPOKOJNO GLEDATI U NAŠU BUDUĆNOST," REKLA JE PREDSJEDNICA KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ

25

"Ponosna, pobjednička Hrvatska vojska nastala je na snažnim temeljima, s nasljedjem koje obvezuje," istaknuo je ministar Damir Krstičević

"Pripadnici OSRH najveća su vrijednost sustava pa je vrlo bitno i u budućnosti ulagati u njihovo znanje, sposobljenost i vještine," zaključio je general zabora Mirko Šundov

Domagoj VLADOVIĆ, snimio Josip KOPI

PRVI HRVATSKI PREDSEDJEDNIK DR. FRANJO TUĐMAN

28. svibnja 1991. na povijesnom postrojavanju
Zbora narodne garde na stadionu NK Zagreb

“...Od kad je svijeta i vijeka svaka država morala
je imati svoju oružanu silu. Oružana sila je jedan
od bitnih čimbenika za osiguranje suvereniteta,
identiteta, opstojnosti države i naroda...”

POGLEDAJTE
VIDEO

TONOSNIH GODINA OSRH

telje i domoljube koji su iznijeli najveći teret Domovinskog rata, kad je obranjena neovisna i demokratska Hrvatska,” istaknuo je Gordan Jandroković te dodao da su Oružane snage RH stvorene u ratu, a razvijene i izgrađene u miru. Nadalje, u svojim zadaćama više ne mogu biti same, stoga je opravdano njihovo sudjelovanje u mirovnim misijama i operacijama, koje Sabor potvrđuje dvotrećinskom većinom. “One osobine koje su krasile hrvatske

branitelje, a to su hrabrost, požrtvovnost, znanje, vještine i spremnost na pomoć, krase i današnje pripadnike OSRH,” rekao je predsjednik Sabora. Predsjednik Vlade rekao je da je uz Hrvatsku vojsku i danas cijeli hrvatski narod, što je bilo jasno vidljivo u proteklih nekoliko dana obilježavanja Dana OSRH. Pokazana ljubav, povjerenje i poštovanje daju nam vjeru u budućnost, ali i zadaću da Oružane snage RH imaju osigurano sve ono

“Uz Hrvatsku vojsku danas je cijeli hrvatski narod, što je bilo jasno vidljivo u proteklih nekoliko dana obilježavanja Dana OSRH. Pokazana ljubav, povjerenje i poštovanje daju nam vjeru u budućnost, ali i zadaću da OSRH ima osigurano sve ono što je potrebno,” rekao je premijer Andrej Plenković

26 GODINA

SVEČANA AKADEMIJA U LISINSKOM

Svečanu akademiju uveličali su, među ostalim, i umirovljeni generali
Ante Gotovina i Mladen Markač

što im je potrebno, rekao je premijer Plenković te podsjetio na rast zadnjeg obrambenog proračuna. Vezano uz borbenu komponentu ratnog zrakoplovstva, istaknuo je vjerovanje da će se nedvojbeno temeljito, stručno, kvalitetno i detaljno naći način da se te sposobnosti dugoročno osiguraju. Što se tiče ključnih strateških dokumenta koji su u izradi, zakona o domovinskoj sigurnosti i strategije nacionalne sigurnosti, predsjednik Vlade rekao je da će oni osigurati pravni i strateški okvir za sve aktivnosti koje se u Hrvatskoj danas poduzimaju s obzirom na sigurnosne ugroze koje više nisu jednake onima od prije petnaestak godina.

“Ponosna, pobjednička Hrvatska vojska nastala je na snažnim temeljima, s naslijedom koje obvezuje,” istaknuo je ministar Krstičević te izrazio zadovoljstvo što su danas tu nasljednici onih najboljih – mladi, čvrsti i odlučni vojnici i vojnikinje, koji su spremni

odgovoriti na sve izazove. “Vjerujte mi, s takvim ljudima naše Oružane snage imaju sjajnu budućnost,” rekao je ministar te dodao da su Oružane snage RH i danas jamac sigurnosti, suvereniteta, opstojnosti države i naroda. “Sustav sigurnosti koji razvijamo jamčiće svim našim građanima da Republika Hrvatska u bilo kojem trenutku može čvrsto, snažno i jasno odgovoriti na bilo koju ugrozu ili opasnost,” rekao je potpredsjednik Vlade, uz zaključak da su u potpori te sigurnosti iznimno bitni aktualni projekti izrade strateških dokumenata, povratka vojske u hrvatske gradove, opremanja i modernizacije OSRH, baš kao i zaštita hrvatskog zračnog prostora vlastitim sposobnostima, koje se Hrvatska ne smije odreći.

Načelnik GS OSRH podsjetio je na ratne godine obilježene agresijom na Hrvatsku te na ustrojavanje Zbora narodne garde koji je postao jezgra Hrvatske vojske koja je obranila i

Uručenje nagrada najuspješnijim sudionicima natjecanja za najspremniju pripadniku i pripadnika OSRH "Prvi za Hrvatsku 2017"

oslobodila zemlju. Vojska je s preustrojem postala manje brojna, ali efikasna i profesionalna organizacija koja se uspješno integrirala u NATO i EU. Danas Oružane snage RH uspješno provode obuku i vježbe, zadaće u zemlji i inozemstvu, a u budućnosti će biti još bolje organizirane, opremljene i uvježbane. U Hrvatskoj su na raspolažanju civilnom stanovništvu u slučaju prirodnih i drugih nepogoda, a pomažu i u drugim zemljama. Pripadnici OSRH najveća su vrijednost sustava pa je vrlo bitno i u budućnosti ulagati u njihovo znanje, osposobljenost i vještine, zaključio je general zborni Mirko Šundov.

U sklopu svečanosti pročitane su odluke te uručena promaknica i poticajne mjere pripadnicima OSRH. Brigadni general Miroslav Kovač promaknut je u čin general-bojnika, brigadir Senad Fejzić, brigadir Tihomir Kundid i brigadir

Perica Turalija u čin brigadnog generala, a kapetan bojnog broda Ivo Raffanelli u čin komodora. Nagrade su uručene najuspješnjim sudionicima natjecanja za najspremniju pripadniku i pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske Prvi za Hrvatsku 2017. U ženskoj kategoriji titulu je osvojila poručnica Monika Martina Sipina-Halper, pripadnica Gardijske mehanizirane brigade, a u muškoj skupnik Ivo Bašić, pripadnik Vojnoobavještajne satnije Gardijske mehanizirane brigade.

Na svečanosti je prikazan kratki video o povijesnom putu, razvoju i današnjim sposobnostima Oružanih snaga RH, nastao povodom obilježavanja njihove 26. obljetnice, a u glazbenom dijelu nastupili su Simfonijski puhački orkestar Oružanih snaga RH, Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice, Zbor Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, Radojka Šverko i Miroslav Škoro. ■

26 GODINA

OBLJETNICA

Svečani program započeo je ispaljivanjem 26 počasnih plotuna koje su prednici Samohodne haubičke bojne Topničko-raketne pukovnije HKoV-a ispalili iz osam brdskih topova

SVEČANI PROGRAM NA JARUNU

“Hrvatske Oružane snage oslobodile su Hrvatsku i u međuvremenu se profilirale iz ratne u mirnodopsku silu koja je danas spremna izvršiti sve zadaće koje se pred nju postavljaju. Hrvatski građani mogu biti apsolutno sigurni da hrvatske Oružane snage, Hrvatska vojska, osiguravaju Republiku Hrvatsku,” rekla je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović prisjećajući se samih početaka ustrojavanja hrvatskih Oružanih snaga i njihova prvog postrojavanja u svibnju 1991. na stadionu NK Zagreb. “Gotovo je nevjerojatno koliki je napredak ostvaren u tih 26 godina, od onog prvog postrojavanja na stadionu NK Zagreb ... a danas, 26 godina poslije, punopravna smo članica NATO-a...”

Središnji događaj obilježavanja Dana OSRH, Dana Hrvatske-kopnene vojske te 26. obljetnice ustrojavanja Oružanih snaga Republike Hrvatske održan je 28. svibnja na zagrebačkom Jarunu, gdje je predstavljen letački program, pokazne vježbe i taktičko-tehnički zbor naoružanja i opreme OSRH. Nazočili su mu predsjednica Republike Hrvatske i vrhovna zapovjednica Oružanih snaga RH Kolinda Grabar-Kitarović, potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general zbora Mirko

Šundov, brojni visoki vojni i civilni dužnosnici te velik broj Zagrepčana i gostiju koji su sa zanimanjem popratili atraktivne prezentacije vojnih sposobnosti i vještina. Prigodom svečanosti posvećene Danu Oružanih snaga Republike Hrvatske, predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović je, čestitajući pripadnicama i pripadnicima njihov dan, izjavila kako je iznimno zadovoljna svim što Oružane snage danas jesu i mogu, ali i kako uvijek ima prostora za napredak. “Hrvatske Oružane snage, Hrvatska vojska, oslobodile su Hrvatsku i u međuvremenu su se profilirale iz ratne u mirnodopsku silu koja

je danas spremna izvršiti sve zadaće koje se pred nju postavljaju. Hrvatski građani mogu biti apsolutno sigurni da hrvatske Oružane snage, Hrvatska vojska, osiguravaju Republiku Hrvatsku,” rekla je Predsjednica prisjećajući se samih početaka ustrojavanja hrvatskih Oružanih snaga i njihova prvog postrojavanja u svibnju 1991. na stadionu NK Zagreb. “Gotovo je nevjerojatno koliki je napredak ostvaren u tih 26 godina, od onog prvog postrojavanja na stadionu NK Zagreb kad smo Boga molili da onaj jedini helikopter koji smo tad imali uspješno poleti u zrak,” uz emocije se prisjetila Predsjednica

te podsjetila kako smo danas, 26 godina poslije, punopravna članica NATO-a koja drži svoja obećanja i koja je ove godine povećala svoj vojni proračun za devet posto. “To nije potrošnja, to je ulaganje u sigurnost, u ljude i tehničku opremu koja nam je nužna kako bismo se mogli suprotstaviti opasnostima i odgovoriti na sve suvremene sigurnosne izazove,” zaključila je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović.

Ministar Damir Krstičević je izražavajući zadovoljstvo svim što je prezentirano kratko rekao: “Kao vojnik ja sam uvijek ambiciozan, i moja je zadaća brinuti se o si-

OSRHI

Hrvatski
vojnik

broj 527 / 2. lipnja 2017.

9

Lada PULJIZEVIĆ, snimili Tomislav BRANDT, Josip KOPI

Poštovane pripadnice i pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske, poštovane djeplatnice i djeplatnici Ministarstva obrane, poštovani branitelji, s osobitim ponosom čestitam vam dvadeset i šestu obljetnicu utemeljenja pobjedničke Hrvatske vojske.

Od prvog povijesnog postrojavanja pred prvim predsjednikom Republike Hrvatske dr. Franjom Tuđmanom, srčana, domoljubna, odlučna hrvatska mladost branila je svaki pedalj domovine, pružala nadu i budila vjeru u slobodu, koju smo tako dugo sanjali.

Vojска branitelja izrasla je u kratkom vremenu u pobjedničku silu sposobnu osloboditi Hrvatsku. Nosila nas je snaga i duh zajedništva. Hrvatska vojska časno je ispunila sve svoje zadaće. S tugom i ponosom sjećamo se naših prijatelja čija je žrtva utkana u naše pobjede.

I danas ulažete napore kako bi vojska pobjednika ispunila sve zadaće i gradila sposobnosti koje su potrebne u današnjem vremenu, sposobnosti koje će jamčiti sigurnost i mir svakom našem gradaninu.

Budite ponosni na svoju prošlost, na Domovinski rat, ali fokusirani na budućnost, na dobrobit domovine Hrvatske.

Čestitam vam ovaj veliki dan!

Potpredsjednik Vlade i ministar obrane
Damir Krstičević

gurnosti, jačati Hrvatsku vojsku i Oružane snage. Timski, zajedno s načelnikom Glavnog stožera, zajedno sa svim vojnicima, dočasnicima i časnicima to i radimo." Svečani program na zagrebačkom Jarunu započeo je ispaljivanjem 26 počasnih plotuna koje su pripadnici Samohodne haubičke bojne Topničko-raketne pukovnije Hrvatske kopnene vojske ispalili iz osam brdskih topova kalibra 76 milimetara. Svaki je plotun pritom simbolizirao jednu godinu u dvadeset šest godina dugoj povijesti Oružanih snaga Republike Hrvat-

ske i podsjećao je da su u temelje naše domovine ugrađeni životi mnogih hrvatskih sinova i kćeri. Slijedili su padobranski skokovi pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga. Na visini od 1200 m iz helikoptera Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane Mi-171Sh iskočilo je pet padobranaca koji su koristili iznimno upravljive padobrane slobodnog načina otvaranja tipa Classic i MC-5 s pomoću kojih se može doskočiti vrlo precizno i na male površine. Padobran MC-5 vojni je padobran za precizno slijetanje na male po-

vršine. Koristi se kao sredstvo za školovanje novih padobranaca te za izvršavanje borbenih zadaća. Površina mu je 34 m^2 , dolet s visine od 6000 m oko 18 km, a ukupna nosivost oko 163 kg. Sastoje se od glavnog i rezervnog padobrana te sustava veza ukupne mase 23 kg. Padobran je nevidljiv radarima, primarno se koristi noću, a s njim se slijeće u vjetar.

Brojni okupljeni i zainteresirani gledatelji mogli su saznati kako je brzina padobranaca u slobodnom padu od 200 do 250 km/h, ovisno o masi i položaju tijela. Otvara-

nje padobrana prvog padobranca dogodilo se na visini od 750 m, dok su ostali otvarali padobrane slijedeći padobranca ispod sebe. Vrhunac tog dijela prezentacije vojničkog umijeća bio je doskok jednog od najboljih padobranaca hrvatskih Oružanih snaga pred svečanu ložu nakon čega je, uz snažan pljesak i ovacije, zastavu Republike Hrvatske uručio pred-

Brojni posjetitelji mogli su na Jarunu pratiti atraktivan letački program i pokazne vježbe

26 GODINA

OBLJETNICA

sjednici Republike Hrvatske i vrhovnoj zapovjednici Oružanih snaga Kolindi Grabar-Kitarović.

Uslijedio je ceremonijalni nastup pripadnika Počasno-zaštitne bojne. Njihova je vojno-akrobatska vježba bila atraktivna kombinacija počasnih i vježbovnih postupaka čija je svrha dinamično i atraktivno prikazati vojničke radnje i postupke. Nastup osim iznimnog vizualnog dojma pruža i akustični doživljaj koji se postiže ujednačenim udarcima rukom po naoružanju ili pak naoružanjem o podlogu. Vježbu izvodi skupina od trinaest pripadnika Počasno-zaštitne bojne odvojenih u granske počasne odore Hrvatske kopnene vojske, koji pritom koriste poluautomatske puške M59/66 posebno modificirane za provedbu počasnih postupaka.

U nastavku programa na jarunskom je poluotoku izvedena pokazna vježba pripadnika Zapovjedništva specijalnih snaga pod nazivom Borbeno traganje i spašavanje u neprijateljskom području. Prema zamislenom scenariju, na poluotoku u neprijateljskom području nalazio se pilot Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane koji je nestao u prijašnjoj akciji. Zadaća namjenskog tima za borbeno traganje i spašavanje Zapovjedništva specijalnih snaga bila je

Ceremonijalni nastup pripadnika Počasno-zaštitne bojne

provođenje operacije borbenog traganja i spašavanja s ciljem povrata izoliranog pilota. Bila je to prilika da specijalci, po osposobljenosti i znanjima pripadnici vojne elite, demonstriraju dio svojih vještina: izlazak iz helikoptera tehnikom repelinga uz nošenje naoružanja i opreme, osiguravanje zone za slijetanje, lociranje, medicinsko zbrinjavanje, izvlačenje posebnom tehnikom (tzv. grozd) i sl., što je gledateljstvo na zagrebačkom Jarunu s napetošću pratilo i pozdravilo snažnim pljeskom.

Kraj programa obilježio je letački program akrobatske grupe Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane "Krila Oluje". Za ovu su prigodu, umjesto punog programa koji traje oko 24 minute i sastoji se od 23 atraktivna manevra, "Krila Oluje" predstavila skraćenu verziju letačke atrakcije koja je trajala oko osam minuta. Šest vrsnih letača izvelo je pozdravni prelet, petlju, bačvasti valjak i kosu petlju, vertikalni valjak i kovit, pojedinačne valjke te dvostruko i trostruko ogledalo – Dia. ■

MISA I CVIJEĆE ZA SVE POGINULE HRVATSKE RATNIKE

Foto: Tomislav Brandt

Program obilježavanja Dana Oružanih snaga Republike Hrvatske, Dana Hrvatske kopnene vojske te 26. obljetnice ustrojavanja Oružanih snaga RH nastavljen je i 28. svibnja, prisjećanjem na sve one koji su svojom hrabrosti i stradanju u Domovinskom ratu zadužili domovinu te odavanjem počasti i izrazima poštovanja njihovoj žrtvi.

Misu zadužnicu za stradale u Domovinskom ratu predvodio je u prepunoj crkvi Sveta Mati Slobode na zagrebačkom Jarunu vojni biskup monsinjor Jure Bogdan, a nazočili su joj izašlanici Predsjednice RH i vrhovne zapovjednice OSRH Ante Deur, potpredsjednik Hrvatskog sabora Željko Reiner, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, načelnik Glavnog stožera OSRH general zbor-a Mirko Šundov, najviši vojni dužnosnici, Klapa "Sveti Juraj" HRM-a te pripadnici Počasno-zaštitne bojne u povijesnim odorama. Monsinjor Bogdan čestitao je na početku propovijedi svim sadašnjim i umirovljenim vojnicima, a posebno braniteljima i članovima njihovih obitelji Dan Oružanih snaga RH. Pozdravio je i brojne aktivnosti i svečanosti koje prate taj dan: od imenovanja dvorana na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" po slavnim gardijskim brigadama, do Velike smjene straže koja je od 27. svibnja, nakon 17 godina, ponovno

na Trgu sv. Marka, te "(...) paljenja svjeća, polaganja vjenaca i cvijeća širom Hrvatske, na grobovima zasluznih sinova i kćeri naše domovine." Prisjetio se i ratnog vremena u kojem je Republika Hrvatska bila napadnuta, politički neželjena i nepriznata ni od koga, kao i branitelja koji su tad s vjerom, molitvom i krunicom krenuli u njezino oslobođenje. "Izabrali smo slobodu, izabrali smo neovisnost. Svjesni svojih moći, svojih ljudskih sposobnosti, ali isto tako svjesni i svoje nemoci - mi smo se tad spontano uhvatili krunice. S dubokom vjerom u Božju pomoć, krunica je postala naš zajednički znak i

simbol uz koji se kreće u obrambeni rat," podsjetio je monsinjor Bogdan te je, zaključujući propovijed prisjećanjem na sve naše preminule i stradalne Domovinskog rata, rekao: "Neka se nikad ne izgubi ništa od žrtve naših branitelja. Neka nastave zauvijek živjeti u nama, u našim mislima i srcima." Izaslanstvo MORH-a i OSRH predvodeno ministrom Damirom Krstičevićem i generalom zbor-a Mirkom Šundovom položilo je nakon mise vrijence i zapalilo svijeće pred spomen-obilježjem Sveta Mati Slobode.

Izaslanstva MORH-a i OSRH položila su tijekom jutarnjih sati vrijence i zapalila svjeće na groblju Mirogoj kod spomenika Glas hrvatske žrtve - Zid boli, ispred Središnjeg križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja te na grobovima ljudi koji su se za svojeg života i djelovanja trajno upisali u suvremenu hrvatsku povijest: Gojka Šuška, Zvonimira Červenka, Martina Špegelja, Imre Agotića te prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana.

U istoj atmosferi, s istim osjećajima i pijetetom, paljenjem svjeća i polaganjem vjenaca izaslanstva MORH-a i OSRH tog su jutra izazila poštovanje i počast poginulim i umrlim braniteljima na grobljima širom Hrvatske: od Vukmanića i Karlovca, preko Siska i Splita do Dubrovnika.

L. PULJIZEVIĆ

Foto: Osip Kapic

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

SVEČANA AKADEMIJA NA HVU-U

"HRVATSKA VOJSKA IZRASLA JE U NAJTEŽIM DANIMA BORBE ZA SAMU OPSTOJNOST DRŽAVE, DOBILA JE SVE SVOJE BITKE, A DANAS JE FOKUSIRANA NA BUDUĆNOST," ISTAKNUO JE MINISTAR KRSTIČEVIĆ

Svečana akademija u sklopu obilježavanja Dana OSRH, Dana HKoV-a i 26. obljetnice ustrojavanja OSRH održana je 26. svibnja u Velikoj dvorani Časničkog doma na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman". Programu su nazočili izaslanica Predsjednice Republike i vrhovne zapovjednice OSRH Anamarija Kirinić, potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general zboru Mirko Šundov, saborski zastupnici te djelatni i umirovljeni pripadnici OSRH i MORH-a.

Anamarija Kirinić u prigodnom je obraćanju rekla da je taj dan prilika da se s pravom, ponosom i zahvalnošću sjetimo svih domoljuba i branitelja koji su se odazvali zovu za obranu domovine, a najviše onih koji su za nju dali svoje živote. Govoreći o 26 godina Oružanih snaga RH, podsjetila je na njihovu ključnu ulogu u obrani i oslobođanju Hrvatske, a potom na mirnodopski preustroj, mirovne misije i druge aktivnosti kojima su pridonijele članstvu u EU-u i NATO-u, kao i međunarodnom ugledu naše zemlje. Današnja sigurnosna situacija zahtijeva veća ulaganja u obranu i OSRH, a pripadnici naše vojske ostaju oslonac mira i sigurnosti te međunarodne afirmacije Hrvatske diljem svijeta, istaknula je izaslanica Predsjednice Republike.

"Hrvatska vojska izrasla je u najtežim danimi borbe za samu opstojnost države, dobila je sve svoje bitke, a danas je fokusirana na budućnost," istaknuo je ministar Krstičević. Dodaо je da Oružane snage RH postaju sve modernije, učinkovitije, spremnije za izvršavanje svih zadaća koje se pred njih postavljuju. "Ministarstvo obrane ulaže napore kako bismo pripadnicima OSRH stvorili što bolje uvjete

života i rada te podignuli standard. Istodobno, razvija se i poboljšava sustav sigurnosti koji će garantirati svim građanima da Republika Hrvatska u bilo kojem trenutku može čvrsto, snažno i jasno reagirati i odgovoriti na bilo koju ugrozu ili opasnost i tako omogućiti nesmetan razvoj i prosperitet svih njezinih građana," zaključio je ministar Krstičević. Govoreći o modernizaciji i opremanju, ministar je izrazio vjerovanje da će pitanje nabave novog tipa borbenog aviona biti uspješno riješeno jer je ta sposobnost potrebna Oružanim snagama RH. General zboru Mirko Šundov naglasio je: "Od osnutka 1991. godine Oružane snage Republike Hrvatske prošle su različita, ali uvijek plodonosna razdoblja, od onog ratnog koje je završilo pobjedosnim akcijama do razdoblja transformacije. Oružane snage Republike Hrvatske preustrojile su se u manje brojnu, ali efikasniju i profesionalnu organizaciju uspješno integriranu u NATO i EU. Naša buduća postignuća ovisit će prije svega o sposobnosti naših pripadnika, o stalnom ulaganju

u ljudske potencijale, njihovo obrazovanje i osposobljavanje. Samo tako moći ćemo osigurati sposobnosti sučeljavanja s izazovima koje nam donosi budućnost."

U sklopu svečanosti čitane su odluke te uručene odlikovanja, promaknuća i poticajne mјere. Predsjednica Republike Hrvatske i vrhovna zapovjednica Oružanih snaga odlikovala je Redom bana Jelačića brigadira Ivana Vukića, zapovjednika 142. domobranske pukovnije; pukovnika Vladimira Katića, zapovjednika 14. domobranske pukovnije; pukovnika Josipa Goršića, zapovjednika 137. domobranske pukovnije i bojnika Ivana Lorkovića, zapovjednika 13. domobranske pukovnije. Redom hrvatskog trolista posmrtno je odlikovala Jakova Bienenfelda, a Medalju za iznimne pothvate dodijelila je satniku Ivanu Lukanu.

Predsjednica Republike pohvalila je sedam pripadnika OSRH te promaknula u viši čin ukupno 91(100) pripadnika i pripadnika Oružanih snaga.

Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga

promaknuo je u viši čin ukupno 124 (171) dočasnice i dočasnika, dodijelio 149 činova skupnika te nagradio i pohvalio ukupno 60 pripadnika i pripadnika OSRH.

Ministar obrane Damir Krstičević nagradio je i pohvalio 39 pripadnika i pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Zbog doprinosa razvoju Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane i Oružanih snaga u cijelini, 23 pripadnika prvog naraštaja vojnih pilota Oružanih snaga primila su priznanje načelnika Glavnog stožera.

Na svečanosti su uručene nagrade drugoplasiranom i trećeplasiranom natjecatelju (pripadnik Zapovjedništva specijalnih snaga razvodnik Marin Protrka i pripadnik bojne Pauci Gardijske mehanizirane brigade vojnik Nikola Polić) koji su sudjelovali na natjecanju za najspremnijeg pripadnika OSRH Prvi za Hrvatsku 2017. Nagrade najspremnijoj pripadnici i najspremnijem pripadniku OSRH uručene su 29. svibnja na Svečanoj akademiji u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. Titulu najspremnijem pripadniku Oružanih snaga osvojila je poručnica Monika Martina Sipina-Halper iz Gardijske mehanizirane brigade, dok je titulu najspremnijem pripadniku osvojio skupnik Ivo Bašić iz Vojnoobavještajne satnije Gardijske mehanizirane brigade.

Nakon svečanosti, na pisti za postrojavanje HVU-a održana je generalna proba ceremonije Velike smjene straže. Ceremoniju je ministar Krstičević nazvao jednim od simbola hrvatske države i podsjetnika na vojsku pobjednika te dodao da je njezinovo vraćanje: "U funkciji jačanja nacionalnog ponosa, zajedništva, našeg identiteta i tradicije, ali i u funkciji promocije vojnog poziva i promocije naše Republike Hrvatske." ■

Na pisti za postrojavanje HVU-a održana je generalna proba ceremonije Velike smjene straže

12

HRVATSKI
VOJNIK

broj 527 / 2. lipnja 2017.

26 GODINA

OBLJETNICA

Foto: Tomislav Brandt

DVORANAMA HVU-A IMENA GARDIJSKIH BRIGADA

"POBJEDNIČKE GARDIJSKE BRIGADE HV-a BILE SU NAŠA UDARNA SNAGA U SVIM KLJUČNIM OPERACIJAMA, NAŠ ŠTIT I PONOS," REKAO JE MINISTAR KRSTIČEVIĆ

U sklopu programa obilježavanja Dana OSRH, Dana HKoV-a i 26. obljetnice ustrojavanja OSRH, na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman" održana je 26. svibnja svečanost imenovanja dvorana po gardijskim brigadama Hrvatske vojske. Programu su nazočili izaslanica Predsjednice Republike i vrhovne zapovjednice OSRH Anamarija Kirinić, potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general zabora Mirko Šundov, saborski zastupnici te djelatni i umirovljeni pripadnici OSRH i MORH-a.

"Nastavljamo proces simboličkog iskazivanja zahvale i počasti našim herojima i postrojbama koje su ostavile neizbrisiv trag pobedama u Domovinskom ratu. Pobjedničke gardijske brigade Hrvatske vojske bile su naša udarna snaga u svim ključnim operacijama, naš štit i ponos. Zahvala je to i svim ostalim postrojbama, svim braniteljima, svima onima koji su svoje životne utkali u temelje neovisne hrvatske države," rekao je ministar Krstičević.

Dvorane HVU-a dobile su imena slavnih ratnih postrojbi: 1. gardijske brigade Tigrovi, 2. gardijske brigade Gromovi, 3. gardijske brigade Kune, 4. gardijske brigade Pauci, 5. gardijske brigade Sokolovi, 7. gardijske brigade Pume, 9. gardijske brigade Vukovi i 1. Hrvatskog gardijskog zdruga. Ceremonija imenovanja izvršena je otkrivanjem prigodnih natpisnih ploča postavljenih kraj svake dvorane, kao i čitanjem povjesnice postrojbi, a uz pripadnike ratnih brigada nazočili su i zapovjednici današnjih bojni koje su sljednice navedenih ratnih postrojbi. Bojne Tigrovi, Gromovi, Pauci i Vukovi danas su dio Gardijske mehanizirane brigade, bojne Kune, Sokolovi i Pume dio su Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, a Počasno-zaštitna bojna, sljednica 1. HGZ-a, pristožerna je postrojba Glavnog stožera OSRH.

PRIGODNI PROGRAM

U okviru programa obilježavanja Dana OSRH, Dana HKoV-a te 26. obljetnice ustrojavanja OSRH održan je 27. svibnja na ulicama i trgovima u središtu Zagreba prigodni program.

Središnje događanje bila je ceremonija Velike smjene straže koju su pripadnici Počasno-zaštitne bojne OSRH izveli na Trgu sv. Marka pred velikim brojem okupljenih građana, gostiju te u nazočnosti izaslanice Predsjednice Republike i vrhovne zapovjednice OSRH Natalije Hmeline, predsjednika Hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića, predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića, potpredsjednika Vlade i ministra obrane RH Damira Krstičevića, načelnika Glavnog stožera OSRH generala zabora Mirka Šundova te drugih visokih vojnih i civilnih uzvanika. Predsjednik Vlade RH tom je prigodom

čestitao ministru obrane i načelniku GS OSRH na revitaliziranju Velike smjene straže. "Ovo sigurno pridonosi tradiciji Hrvatske vojske među našim narodom, ali također je riječ i o vrijednoj turističkoj atrakciji koja će sigurno, tijekom šest mjeseci koliko se bude izvodila, u Zagreb privući velik broj turista," rekao je Andrej Plenković. Ministar obrane Damir Krstičević istaknuo je zadovoljstvo zbog obnavljanja ceremonije koja je, kako je rekao, istodobno turistička atrakcija, ali i promocija vojnog poziva naših Oružanih snaga. "Zadovoljstvo mi je što smo vratili ceremoniju Velike smjene straže koju su izveli pripadnici Počasno-zaštitne bojne, ovdje na Markovu trgu, gdje je održana i prvi put prije 26 godina. Ponosan sam na naše pripadnike koji danas i na ovaj način nastavljaju tradi-

Lada PULJIZEVIĆ, snimili Tomislav BRANDT, Josip KOPI

ciju pobjedničke Hrvatske vojske," zaključio je ministar. Čestitke pripadnicima Počasno-zaštitne bojne uputio je na kraju Velike smjene straže i načelnik Glavnog stožera OSRH. "Iskreno čestitam pripadnicima Počasno-zaštitne bojne koji su ovu ceremoniju izveli besprijeckorno vojnički i profesionalno," rekao je general zbora Mirko Šundov. Zapovjednik Počasno-zaštitne bojne brigadir Elvis Burčul istaknuo je kako je osobito ponosan što se ponovnim uvođenjem povijesne ceremonije vraćamo tradiciji. Izrazio je zadovoljstvo pripadnicima Počasno-zaštitne bojne koji je izvode te naglasio kako je riječ o najelitnijim i posebno izabranim pripadnicima OSRH, s posebno određenim karakteristikama, koji su morali proći zahtjevne treninge i psihofizičke pripreme kako bi bili dio postrojbe koja izvršava specifične zadaće. Uz Veliku smjenu straže, u svečanom programu obilježavanja Dana Oružanih snaga Republike Hrvatske, Dana Hrvatske kopnene vojske te 26. obljetnice ustrojavanja Oružanih snaga Republike Hrvatske sudjelovao je i Orkestar OSRH koji je na zagrebačkom Zrinjevcu, a zatim i na Trgu Petra Preradovića izveo niz glazbenih točaka iz svojeg repertoara, a iz opusa Johna Philipa Souse, Dmitrija Šostakovića i Krešimira Baranovića. Na Trgu bana Josipa Jelačića hodni sastav Orkestra Oružanih snaga RH u koreografskom nastupu izveo je Završno kolo iz opere Ero s onoga svijeta Jakova Gotovca, te skladbe Zagreb, Zagreb, Moja domovina i Mi smo garda hrvatska. Orkestar Oružanih snaga RH reprezentativni je orkestar Republike Hrvatske osnovan 1991., koji u aktualnom sastavu djeluje od 2008. godine. Sastoji se od Simfonijiskog puhačkog orkestra OSRH, u čijem je sklopu i Jazz orkestar OSRH, sa sjedištem u Zagrebu, te Orkestra Hrvatske ratne mornarice i Klape "Sv. Juraj" HRM-a sa sjedištem u Splitu. Pred velikim brojem gledatelja održana je na Trgu bana Josipa Jelačića vojno-akrobatska vježba kojom su pri-

padnici Počasno-zaštitne bojne prikazali niz ceremonijalnih radnji koje su kombinacija počasnih i vježbovnih postupaka. U dinamičnom i atraktivnom predstavljanju prikazane su vojničke radnje i postupci, demonstrirana psihofizička spremnost, vojnički izgled i držanje te ujednačenost u postupcima pripadnika Oružanih snaga RH. Vojno-akrobatska vježba za 2017. godinu sastoji se od osam povezanih cjelina, a prvi je put prikazana 2006. na Međunarodnoj smotri počasnih postrojbi u mađarskom gradu Miskolcu. Izvode je pripadnici Počasne satnije koji su psihofizički iznimno pripremljeni, imaju visok stupanj koordinacije pokreta, brzinu, snagu i osjećaj za ritam. Visoki su od 183 do 187 cm i uzornog su vojničkog izgleda i držanja. Zapovjednik vojno-akrobatske skupine izdaje zapovjedi glasom i dogovorenim signalima sabljom. Postupci se provode na dva načina, ujednačeno ili periodičnim slijedom. Osim vizualnog, vježba pruža i akustični doživljaj koji se postiže ujednačenim udarcima rukom po naoružanju ili naoružanjem podlogu. ■

NA ZAGREBAČKIM Ulicama i TRGOVIMA

Orkestar OSRH je na zagrebačkom Zrinjevcu, a zatim i na Trgu Petra Preradovića izveo niz glazbenih točaka iz svojeg repertoara

Središnje događanje bila je ceremonija Velike smjene straže koju su pripadnici Počasno-zaštitne bojne OSRH izveli na Trgu sv. Marka pred velikim brojem okupljenih građana

OBLJETNICA

ČETVRT STOLJEĆA HRVATSKE U UN-u, KAO I RAZDOBLJE KOJE JE PRETHODILO ČLANSTVU, SNAŽNO SU OBILJEŽILI I HRVATSKI VOJNICI. TO SU U PRIGODNIM OBRAĆANJIMA NA PROSLAVI OBLJETNICE POTVRDILI I DRŽAVNI DUŽNOSNICI...

Već tradicionalno, državni su dužnosnici u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 22. svibnja obilježili obljetnicu primanja Republike Hrvatske u članstvo Ujedinjenih naroda. Ipak, ovogodišnja je obljetnica posebna: Republika Hrvatska primljena je u članstvo Ujedinjenih naroda na sjednici Glavne skupštine UN-a 22. svibnja 1992., dakle, prije 25 godina. Naša je zemlja aklamacijom Opće skupštine postala 178. članica Ujedinjenih naroda, a svečanom je događaju nazočila hrvatska delegacija predvođena prvim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom. Nakon međunarodnog priznanja hrvatske samostalnosti i suverenosti 15. siječnja te godine, spomenuti se datum označava kao jedan od najznačajnijih u hrvatskoj povijesti. Bio je to velik uspjeh nove države koja je nastala raspadom Jugoslavije i u kratkom vremenu na najvišem mjestu dobila potvrdu državnosti i međunarodni legitimitet.

Ovogodišnjoj su svečanosti nazočili predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović, izaslanik

predsjednika i potpredsjednik Hrvatskog sabora Željko Reiner, predsjednik Vlade RH Andrej Plenković, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih i europskih poslova Davor Ivo Stier, ministri, predstavnici državnih i javnih institucija RH, predstavnici agencija UN-a u Hrvatskoj i članovi Diplomatskog zbora. Izaslanstvo Ministarstva obrane RH predvodili su izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane Petar Mihatov i načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov.

Četvrt stoljeća Hrvatske u UN-u, kao i razdoblje koje je prethodilo tom članstvu, snažno su obilježili i hrvatski vojnici. To su u prigodnim obraćanjima potvrdili i državni dužnosnici. Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović podsjetila je na činjenicu da su rezolucije UN-a tijekom Domovinskog rata formalno *zacementirale* teritorijalnu cjelovitost RH, da bi potom naši branitelji i vojnici oslobođili okupirana područja. Premijer Plenković rekao je da Hrvatska aktivno pridonosi u svim segmentima rada UN-a te posebno

25

Kronologija sudjelovanja OSRH u misijama i operacijama Ujedinjenih naroda

UNAMSIL (*United Nations Mission in Sierra Leone*), rujan 1999. – prosinac 2005.

UNMEE (*United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea*), ožujak 2001. – srpanj 2008.

UNMOGIP (*United Nations Military Observer Group in India and Pakistan*), kolovoz 2002. – u tijeku

MINURSO (*United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara*), prosinac 2002. – u tijeku

UNMOVIC (*United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission*), prosinac 2002. – ožujak 2003.

UNMISSET (*United Nations Mission of Support in East Timor*), srpanj 2003. – prosinac 2003.

UNMIL (*United Nations Mission in Liberia*), listopad 2003. – rujan 2014.

MINUSTAH (*United Nations Stabilisation Mission in Haiti*), lipanj 2004. – studeni 2009.

UNOCI (*United Nations Operation in Côte d'Ivoire*), kolovoz 2004. – kolovoz 2009.

UNFICYP (*United Nations Peacekeeping Force in Cyprus*), rujan 2004. – rujan 2014.

UNOMIG (*United Nations Observers Mission in Georgia*), ožujak 2005. – lipanj 2009.

UNMIS (*United Nations Mission in Sudan*), travanj 2005. – kolovoz 2011.

UNIOSIL (*United Nations Integration Office in Sierra Leone*), lipanj 2007. – prosinac 2007.

UNMIN (*United Nations Mission in Nepal*), srpanj 2007. – srpanj 2008.

UNIFIL (*United Nations Interim Force in Lebanon*), srpanj 2007. – u tijeku

BINUB (*United Nations Integrated Office in Burundi*), rujan 2007. – rujan 2009.

UNDOF (*United Nations Disengagement Observer Force*), svibanj 2008. – ožujak 2013.

MINURCAT (*United Nations Mission in the Central African Republic and Chad*), siječanj 2009. – ožujak 2010.

UNSMIS (*United Nations Supervision Mission in Syria*), svibanj 2012. – kolovoz 2012.

Domagoj VLAHOVIĆ, OJI, snimio Tomislav BRANDT

GODINA HRVATSKOG ČLANSTVA U UN-U

"Mirnom reintegracijom istočne Hrvatske u suradnji s UN-om dobili smo specifično iskustvo ne samo oslobođenja, nego i pomirbe. Ta je misija jedna od najuspješnijih u UN-ovoj povijesti," kazala je Predsjednica RH

istaknuto mirovne misije u kojima naši vojnici, policajci i diplomatzi za svoj rad redovito dobivaju visoke ocjene. Ministar Stier rekao je da naši ljudi u odorama u UN-ovim misijama donose mir svijetu, ali i pridonose međunarodnom ugledu RH. Od primanja u UN, Republika Hrvatska prošla je dug i složen put, od zemlje opterećene ratom i agresijom, primateljice međunarodne razvojne pomoći na čijem se području nalazilo nekoliko mirovnih misija Ujedinjenih naroda, do zemlje koja je zaokružila svoj teritorijalni integritet, pristupila mnogim drugim međunarodnim organizacijama, postala pružateljica pomoći i šiljateljica vlastitih postrojbi u mirovne misije i operacije širom svijeta. Hrvatska je sudjelovanje u mirovnim misijama i operacijama UN-a započela u rujnu 1999. upućivanjem deset vojnih promatrača u misiju UNAMSIL u Sijeri Leoneu. Pripadnici OSRH sudjelovali su u ukupno 19 misija i operacija, a trenutačno OSRH s 21 pripadnikom sudjeluje u trima misijama UN-a. ■

Mirovne misije / operacije UN-a u Hrvatskoj

UNPROFOR (United Nations Protection Force), veljača 1992. – ožujak 1995.

UNCRO (United Nations Confidence Restoration Operation), ožujak 1995. – siječanj 1996.

UNTAES (United Nations Transitional Authority in Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium), siječanj 1996. – siječanj 1998.

UNPSG (United Nations Civilian Police Support Group), siječanj 1998. – listopad 1998.

UNMOP (United Nations Mission of Observers in Prevlaka), veljača 1996. – prosinac 2002.

Trenutačni doprinos OSRH u misijama Ujedinjenih naroda

Oružane snage RH trenutačno pridonose u trima misijama UN-a. Ukupno je raspoređen 21 pripadnik, i to na dužnosti vojnih promatrača (UNMOGIP, MINURSO) te časnika za vezu (UNIFIL).

UNIFIL – Prijelazne snage UN-a u Libanonu (United Nations Interim Force in Lebanon)

Mirovna misija UNIFIL uspostavljena je Rezolucijom 425/426 Vijeća sigurnosti UN-a od 19. ožujka 1978. godine radi verificiranja izraelskog povlačenja iz Libanona, održanja mira i sigurnosti te asistiranja libanonskoj vladi u uspostavi svoje uprave na cijelom državnom teritoriju. Danas UNIFIL djeliće u okviru Rezolucije 1701 Vijeća sigurnosti UN-a (2006.), kojom je misija proširena uključenjem mornaričke komponente. Temeljem Rezolucije 1701, UNIFIL još nadzire prekid neprijateljstava, pruža pratinju i pomoći libanonskoj vojski u razmještanju na jugu zemlje te osigurava pružanje humanitarne pomoći civilnom stanovništvu kao i siguran povratak raseljenih osoba. Vijeće sigurnosti usvojilo je 30. kolovoza 2016. godine Rezoluciju 2305 kojom je produljen mandat mirovnoj misiji UNIFIL za godinu dana, do 31. kolovoza 2017. Republika Hrvatska u UNIFIL-u sudjeluje od 2007., s pripadnikom OSRH na dužnosti časnika za vezu s mandatom od godinu dana. Ured za vezu nalazi se izravno pod Zapovjedništvom zapovjednika operacije u Nakuri.

UNMOGIP – Vojnopromatračka skupina UN-a u Indiji i Pakistanu (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan)

Mirovna misija UNMOGIP u Indiji i Pakistanu uspostavljena je rezolucijama 47 (1948) i 91 (1951) Vijeća sigurnosti UN-a s mandatom osiguranja prekida vatre između indijskih i pakistanskih snaga sigurnosti u Kašmiru te povlačenja svih naoružanih snaga na njihovo područje. Republika Hrvatska u misiji UNMOGIP sudjeluje od kolovoza 2002., a trenutačno je raspoređeno devet pripadnika OSRH. Zadaće pripadnika OSRH u operaciji su, među ostalim, ophodnje u područjima postaja, zadaće na promatračkim postajama, obilazak pakistanskih vojnih postrojbi i utvrđivanje stanja duž crte razdvajanja. Od svibnja 2015. godine Oružane snage RH popunjavaju i mjesto časnika medicinske struke na koje se raspoređuju pripadnik koji je po zanimanju liječnik.

MINURSO – Misija UN-a za provedbu referendumu u Zapadnoj Sahari (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara)

Mirovna misija MINURSO uspostavljena je Rezolucijom 690 Vijeća sigurnosti UN-a 1991. godine, nakon što je 1988. postignut dogovor između Maroka i fronte POLISARIO koji predviđa prijelazno razdoblje za pripremu referendumu kojim će stanovništvo Zapadne Sahare moći birati između neovisnosti i integracije s Marokom. Primjerje između Maroka i fronte POLISARIO na snazi je od 1991., a nadziru ga snage MINURSO-a. Mandat MINURSO-a obuhvaća nadzor prekida vatre, evidentiranje smanjenja marokanskih postrojbi u području odgovornosti, nadzor ograničavanja marokanskih postrojbi i fronte POLISARIO na dodijeljena područja, identificiranje i registraciju kvalificiranih glasača, organiziranje i osiguranje slobodnog i pravednog referendumu te objavu rezultata i smanjenje ugroza od neeksplozivnih minsko-eksplozivnih sredstava. Budući da provedba referendumu nije bila moguća iz političkih razloga, mandat misije dopunjjen je praćenjem prekida vatre i provedbom mjera za jačanje povjerenja. Republika Hrvatska u MINURSO-u sudjeluje od prosinca 2002. godine. U misiji se trenutačno nalazi 11 pripadnika OSRH na dužnostima vojnih promatrača.

 POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

CEREMONIJA VELIKE PONOVO

PRVA CEREMONIJA VELIKE SMJENE STRAŽE NA MARKOVU TRGU U ZAGREBU IZVEDENA JE 30. SVIBNJA 1991. I IZVODILA SE DO 1. LISTOPADA 2000. GODINE. NAKON SEDAMNAESTOGODIŠNJE STANKE, TRADICIJA IZVOĐENJA VELIKE SMJENE STRAŽE PONOVO SE 27. SVIBNJA 2017. VRATILA NA MARKOV TRG, GDJE ĆE JE TOČNO U PODNE POČASNA POSTROJBA U SVEČANIM POVIESNIM ODORAMA IZVODITI SVAKE SUBOTE, BLAGDANIMA I PRAZNICIMA...

POGLEDAJTE
VIDEO

Vesna PINTARIĆ, snimio Tomislav BRANDT

SMJENE STRAŽE NA TRGU SV. MARKA

Ceremonija Velike smjene straže u kojoj sudjeluju pripadnici Počasno-zaštitne bojne Oružanih snaga Republike Hrvatske nakon sedamnaest godina ponovno će biti zagrebačka gornjogradska atrakcija. Naime 27. svibnja ove godine, dan uoči obilježavanja 26. obljetnice Oružanih snaga RH, točno u podne opaljenje Gričkog topa s Kule Lotrščak i glazbena uvertira najavili su novi početak izvođenja ceremonije Velike smjene straže, idejno začete još krajem 1990. godine. Izvode je pripadnici Počasne satnije, jedne od sastavnica Počasno-zaštitne bojne OSRH.

Odluku o ustrojavanju počasne postrojbe koja bi izvršavala protokolarne radnje za potrebe državnog vrha tad novonastale hrvatske države donio je prvi hrvatski pred-

sjednik dr. Franjo Tuđman na prijedlog Žarka Domljana, prvog predsjednika Sabora Republike Hrvatske. Tako je 18. travnja 1991. ustrojena Počasna predsjednička garda u okviru Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, koja se popunjava pripadnicima iz redova specijalnih postrojbi policije, redom dragovoljčica Domovinskog rata i prvim hrvatskim redarstvenicima, a njezinim je prvim zapovjednikom imenovan general-bojnik Velibor Kikerec. Popuna postrojbe, smještaj te uvježbavanje ceremonije odvijali su se u tajnosti i daleko od očiju javnosti. Osim počasno-ceremonijalnih radnji, ti pomno probrani i odabrani pripadnici postrojbe, koji su netom prošli vatreno krštenje 1. ožujka u Pakracu i 31. ožujka na Plitvicama, uvježbavani su i za poslove neposrednog osiguranja Predsjednika Republike i vrhovnog

zapovjednika oružanih snaga, ali i za sigurnost drugih dužnosnika i štićenih objekata na Gornjem gradu.

Prvo predstavljanje javnosti Počasne predsjedničke garde bilo je 28. svibnja 1991. na povjesnom postrojavanju postrojbi Zbora narodne garde na stadionu NK Zagreb u Kranjčevićevoj ulici. Dva dana potom, 30. svibnja 1991., izvedena je i prva ceremonija Velike smjene straže na Markovu trgu i otad se redovito izvodila sve do 2000. godine.

Ideja je bila vojнике u povjesnim odorama kroz nastup i smjenu straže približiti narodu te dodatno naglasiti ulogu i važnost te odore kao malog, ali vrlo upečatljivog simbola hrvatske državnosti koji je to ostao i do danas. Prikaz hrvatskog vojnika, dočasnika i časnika, dopadljivog i elegantnog te istodobno čvrstog u postupanju s

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

obzirom na elemente u izvedbi: dolaska obiju skupina na mjesto izvođenja smjene, pregleda naoružanja dolazeće smjene kroz radnju puške pokaži, male smjene straže pri kojoj se vrši smjena stražara na ulazu u Banske dvore i razvodnika iz obiju grupa, sklapanja noža na puškama odlazeće smjene kroz radnju *bod sklopi*, velike smjene straže između dviju

oružjem i uvježbanog u zajedničkim vojničkim radnjama, imao je u početku stvaranja moderne i samostalne hrvatske države zadaću prikazati težnju za priznanjem i integracijom u euroatlantske okvire, ali i sposobnost i volju za obranom vlastitog naroda, države i integriteta.

ODORA U DUHU VIŠESTOLJETNE VOJNIČKE TRADICIJE

Počasna postrojba odjevena je u svečane povjesne odore koje su zamisljene kao originalna kreacija oslonjena na svečanu magnatsku nošnju hrvatskih velikaša i virilista Hrvatskog sabora iz doba banske Hrvatske te na odore hrvatskog nacionalnog i kulturnog pokreta iz XIX. stoljeća. Na taj je način u novonastalu kreaciju utkan duh vojničke tradicije i višestoljetna težnja hrvatskog puka i plemstva za vlastitim državom.

Materijal od koje su izrađene originalne odore kvalitetna je engleska čoja. Crvena boja odore

označuje tradicionalnu hrvatsku boju kojom su se još iz doba otpora osmanskim osvajačima hrvatske postrojbe razlikovale od neprijatelja na bojnom polju. Crvena je boja do početka XX. stoljeća bila i boja Grada Zagreba. Upravo su zbog te boje i svojeg upečatljivog izgleda, vojnici koji su izvodili ceremoniju nakon prvih pojavljivanja u javnosti prozvani *crvenim mundirima*. Crno-bijela kombinacija izabrana je za časnike.

Uz dizajn odore upečatljivih boja te specifičan izgled vojnika koji su je nosili, sliku upotpunjuje kapa i remen sa zlatnim hrvatskim grbom, ovratnik, surka i menten (ogrtač), bijele rukavice te časnički bodež koji nosi zapovjednik i kožnatni spremnik sa školskim streličnjom za stražu.

CEREMONIJA - UMJETNIČKO DJELO

Ceremonija Velike smjene straže oživljava i prikazuje dnevnu smjenu stražarske posade kakva se odigravala i u vrijeme Banovine Hrvatske neposredno prije Drugog svjetskog rata, o čemu svjedoče i fragmenti dokumentarnog filma iz tog vremena, a traje između 10 i 15 minuta, ovisno o tempu izvođenja glazbene pratnje. Ona je zamisao renomiranih hrvatskih koreografa, umjetnika i profesionalaca iz Hrvatskog narodnog kazališta te je kao takva zapravo originalno umjetničko djelo u koje je uz karakteristične vojničke elemente utkan i plesni pokret. Ceremonija se odvija na Gornjem gradu, na prostoru između Banskih dvora i crkve sv. Marka, a sastoji se od nekoliko dijelova s

Povjesne odore djelo su akademске scenografkinje i kostimografske Ike Škomrlj, dizajnerice za tekstil i odjeću Dženise Pecotić te scenografkinje i likovne umjetnice Latice Ivanišević. Ceremonija je rezultat rada renomiranog koreografa, redatelja i dramaturga Milka Šparembleka i koreografa Darka Kolarla. Glazbena pratnja i zapovjedi djelu su akademika Iгора Kuljerića.

skupina te odlaska s mjesta smjene. Polazak smjene je iz prostora Banskih dvora, dok druga skupina dolazi iz Kuševićeve i Ćirilometodske ulice.

U ceremoniji sudjeluju tri časnika u crno-bijelim povjesnim odorama te 26 vojnika i dočasnika u crveno-crnim povjesnim odorama. Časnici, zapovjednik Straže i zapovjednici smjena nose časničke bodeže u kožnatim futrolama obješenim o bok, dok su vojnici naoružani u našem slučaju poluautomatskom

Sedamdeset pripadnika Počasno-zaštitne bojne sudjelovalo je 14. srpnja 2013. na najpoznatijem i najstarijem mimohodu na svijetu kojim Francuzi slave Dan pada Bastille. Stupajući najpoznatijom pariškom avenijom Champs-Élysées, naši su vojnici svojom pojmom pljenili opću pozornost. Tradicionalna povjesna hrvatska odora koju su nosili, njihova prepoznatljivost, visina i vojničko držanje, izazivali su oduševljenje svih prisutnih.

Počasno-zaštitna bojna pristožerna je postrojba Glavnog stožera OSRH zadužena za izvršavanje protokolarnih (ceremonijalnih) zadaća za potrebe državnog i vojnog vrha (Predsjednika Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske), te zadaće zaštite i osiguranja vrhovne zapovjednice OSRH. Postrojba je većim dijelom smještena u vojarni "Tuškanac" u Zagrebu. Dijelovi postrojbe smješteni su na lokaciji Pantovčak, Zagreb, te u vojarni "Peneda" na Velikom Brijunu.

jednu posebnost, nastaviti tradiciju koja nas vraća u vrijeme stvaranja moderne hrvatske države, ali i vojsku približiti građanima. Smjena će se izvoditi sva-ke subote, blagdanima i praznicima u razdoblju od 27. svibnja do 1. listopada. Bit će to ne samo atraktivna turistička ponuda Zagreba, nego i promocija Oružanih snaga RH i Hrvatske kao zemlje duge vojničke tradicije. ■

puškom M59/66, tzv. papovkom. Posebnost je i što su vojnici u glazbenoj pratnji zbog slobode pokreta odjeveni samo u surke.

Zagreb će tako poput mnogih europskih metropola koje se ponose sličnim vojnim ceremonijalnim programima dobiti s Velikom smjenom straže na gornjogradskim ulicama još

Prvo postrojavanje Velike smjene straže
30. svibnja 1991. na Markovu trgu

KRATKI POVIJESNI OSVRT

Kad su borbeni zrakoplovi JNA dana 7. listopada 1991. ispalili projektille na Banske dvore u kojima je u tim trenucima boravio i sam predsjednik dr. Franjo Tuđman, Predsjednička garda ostala je na svojim mjestima unatoč oglašenoj zračnoj opasnosti. Hrvatski vojnik time je još jednom pokazao svoju hrabrost i profesionalnost u izvršavanju dodijeljenih zadaća.

Nakon tog događaja Predsjednička garda preseljena je na Pantovčak, gdje osim protokolarnih obavlja i poslove osiguranja predsjednika republike i štićenog objekta do ustrojavanja Specijalne jedinice i Odjela za zaštitu Predsjednika u okviru MUP-a početkom 1992. godine. Dio pripadnika Predsjedničke garde dragovoljno se javlja i odlazi na Južno bojište, a dio se pridružuje i specijalnim postrojbama Hrvatske vojske. Početkom 1994. ta se počasna postrojba preustrojava u 1. gardijsku počasnu bojnu 1. hrvatskog gardijskog zbora, u okviru kojeg vrši protokolarno-ceremonijalne radnje i druge zadaće poput osiguranja štićenih objekata. Ukinjanjem 1. hrvatskog gardijskog zbora u rujnu 2000., kao pravni sljednik ustrojava se Počasno-zaštitna bojna koja svoj rad nastavlja pod geslom Štit i dika, na čast i ponos svojem narodu i vodstvu od prvog hrvatskog predsjednika do prve hrvatske predsjednice. Postrojbom danas zapovjeda brigadir Elvis Burčul, jedan od sudionika danas povijesne prve Velike smjene straže 30. svibnja 1991. na Markovu trgu.

NATJECANJE PRVI ZA HRVATSKU 2017

Lada PULJIZEVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

SKUPNIK IVO BAŠIĆ NAJSPREMNIJI PRIPADNIK OSRH

**NATjecanje za najspremnijeg priпадnika OSRH
Prvi za hrvatsku 2017 dobito je 19. svibnja
na kninskoj tvrđavi svojeg pobjednika. Po-
bjednički pehar podignuo je skupnik Ivo Bašić,
priпадnik vojnoobavještajne satnije GMBR-a,
koji je zahtjevnu stazu prešao za 351 minuta
i 30 sekundi. Drugi je na cilj stigao razvod-
nik Marino Protrka, priпадnik zapovjedništva
specijalnih snaga, koji je stazu prešao za 368
minuta, dok je treći, s 384 minute, bio vojnik
Nikola Polić, pripadnik bojne Pauci GMBR-a...**

Natjecanje za najspremnijeg priпадnika OSRH Prvi za Hrvatsku 2017 dobito je 19. svibnja svojeg pobjednika. Pobjednički pehar podignuo je skupnik Ivo Bašić, koji je u utrci nosio redni broj 60, priпадnik Vojnoobavještajne satnije GMBR-a koji je zahtjevnu stazu prešao za 351 minuta i 30 sekundi. Drugi je na cilj stigao razvodnik Marino Protrka, pripadnik Zapovjedništva specijalnih snaga, koji je stazu prešao za 368 minuta, dok je treći, s 384 minute, bio vojnik Nikola Polić, pripadnik bojne Pauci GMBR-a.

Završnici natjecanja na Kninskoj tvrđavi i proglašenju pobjednika nazočili su izaslanica Predsjednice RH i vrhovne zapovjednice OSRH Maja Čavlović, izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane državni tajnik MORH-a Tomislav Ivić, načelnik Glavnog stožera OSRH general zborni Mirko Šundov, zapovjednik HKoV-a general-pukovnik Mate Ostović, zapovjednik HRM-a kontraadmiral Predrag Stipanović, glavni inspektor obrane general-bojnik Slaven Zdilar, zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadir Tihomir Kundid, gradonačelnik Knina Nikola Blažević, predstavnici županije te brojni visoki vojni i civilni dužnosnici i gosti.

Izaslanica Predsjednice Republike Maja Čavlović čestitala je pobjednicima na izvrsnim rezultatima i hrabroj borbi. "Pobjednici su se dokazali kao prvi među jednakima, a svi drugi sudionici potvrđili su zavidnu razinu uvježbanosti i spremnosti svih postrojbi Oružanih snaga iz kojih dolaze," rekla je izaslanica Predsjednice, prenoseći njezine pohvale generalu zborni Mirku Šundovu, general-pukovniku Mati Ostoviću i brigadiru Tihomiru Kundidu za uspješnu organizaciju natjecanja.

Čestitajući pobjedniku i najboljim natjecateljima, izaslanik ministra obrane Tomislav Ivić rekao je kako natjecanje Prvi za

2 NATJECANJE PRVI ZA HRVATSKU 2017

Natjecanje je obuhvatilo 12 radnih točaka

Hrvatsku za nas znači sam vrh pri-premljenosti, vrh sposobnosti, vrh uspjeha i pobjede pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske. Prisjetio se i hrvatskih branitelja koji su svojom hrabrošću, zalaganjem i požrtvovnošću činili nemo-guće, pomicali granice i zavrijedili trajno sjećanje. "I danas se prisjećamo svih naših prijatelja koji su u pravednom Domovinskom ratu bili oni koji su pomicali granice, koji su pravili korake naprijed, koji su omogućavali naše korake prema slobodi, prema pobjedi. Pozdravljam što je u vašim uspjesima, u vašim današnjim rezultatima onaj naš pobjednički hrvatski duh, onaj duh zajedništva, onaj duh koji je omogućio, koji je bio temelj naših pobjeda u Domovinskom ratu. Če-stitam pobjedniku na današnjim postignućima. Ona su vrijedna po-

štovanja, ona su vrijedna divljenja. U vašem uspjehu tragovi su, duh je naših prijatelja, naših branitelja, budite ponosni na to," zaključio je Tomislav Ivić. Pozdravljajući sudionike iz dvanaest partnerskih i savezničkih zemalja te predstavnike MUP-a RH, načelnik Glavnog stožera OSRH sa zadovoljstvom je naglasio kako je natjecanje za najspremnijeg pripadnika OSRH Prvi za Hrvatsku 2017 proteklo u skladu s pravilima, u prijateljskom i sportskom ozračju, što je odraz sportske kulture svih pripadnika Oružanih snaga. General Šundov osvrnuo se također na uspješne domaćine i organizatore natjecanja te već tradicionalno dobru suradnju OSRH i civilne zajednice: "Posebno želim pohvaliti domaćina natjecanja, Gardijsku mehaniziranu brigadu, na izni-

ČASNIČKI NAMJESNIK DARIO ROSIĆ, PRVI DOČASNIK HRVATSKE KOPNENE VOJSKE, KOORDINATOR NATJECANJA

Ovo je tradicionalno natjecanje, a nakon dvadeset godina ponovno je održano u Kninu. Ovaj dio kninskog terena vrlo je težak i zahtjevan. Iskoristili smo mogućnost što imamo ovdje i vojno vježbalište "Crvena zemlja", a i to što nam je Grad kao domaćin pružio potporu.

Staza je bila duga 35 kilometara, a natjecatelji su usto morali proći i 12 zahtjevnih točaka. U kvalifikacijskom dijelu, održanom dan ranije, morali su gađati iz puške i pištolja. Ispalili su 50 metaka, i taj je rezultat odredio natjecateljevu startnu poziciju, odnosno redoslijed započinjanja utrke.

Nakon starta slijedio je vojnički kros u duljini od 8,5 km, zatim ulazak u područje gdje su trebali koristiti zaštitnu masku, a onda su morali proći dio u kojem je bilo orijentacijsko trčanje, odnosno navigacija uz upotrebu zemljovida u duljini od pet kilometara. Slijedila je točka na kojoj su trebali raditi s raketnim bacacem, zatim upotreba jurišne puške i gađanje metne situacije, a onda je slijedio prelazak pješačkih zapreka pa spuštanje niz vertikalnu mrežu na litici iznad slapa. Dolaskom u dolinu trebali su pokazati sposobnost izvršavanja jedne od temeljnih vojničkih vještina – nošenje ranjenika mase 80 kg duljinom staze od 50 metara. Natjecatelji su nakon toga došli do rijeke i tu zapreku morali su svladati prelaskom preko grede, odnosno balvana, uz korištenje horizontalnog užeta. Pri samom kraju staze rješavali su vrlo složenu zadatu: morali su odrediti gdje se nalaze u prostoru i zatim preko radiosustava pozvati medicinsko izvlačenje. Zadnja radna točka bila je logistička popuna jer je vrlo bitno da i nakon tako složene, iscrpljujuće staze, vojnik može izvršiti logističku popunu na bojišnici. Završetkom 12 točke natjecatelj se morao popeti na cilj, na Kninsku tvrđavu.

Ovogodišnje je natjecanje bila prilika da se još jednom potvrdi trajno savezništvo i postojana suradnja Oružanih snaga Republike Hrvatske i lokalne zajednice. Tako su pripadnici Oružanih snaga bili angažirani na uređenju dječjih igrališta u sklopu kninskih gradskih vrtića. Uređena su igrališta u sklopu četiri vrtića, kao i vanjski prostori oko njih, ograde i travnate površine, a procijenjena vrijednost radova iznosi 10 000 kn. Predstavljajući rezultate takve suradnje, izaslanik ministra obrane državni tajnik MORH-a Tomislav Ivić rekao je kako je zajednički projekt sjedinio dobru volju kroz donacije građana, napore Grada te sposobnost Oružanih snaga. "To je mali doprinos lokalnoj zajednici, ali puno znači u srcima djece. Lokalna zajednica uvijek može računati na Oružane snage, a mi ćemo se uvijek odazvati na poziv za suradnju, pogotovo kad su cilj naši najmlađi," rekao je Tomislav Ivić.

U okviru natjecanja Prvi za Hrvatsku održano je i mini natjecanje na kojem su sudjelovala kninska djeca vrtičke dobi koja su, uz suradnju i pomoć pripadnika OSRH, na prostorima sportskog kompleksa NK Dinara svladavala stazu s njima namijenjenim zaprekama.

Među natjecateljima bilo je više od 30 pripadnika OS zemalja saveznika i partnera (Albanijska, Austrija, BiH, Francuska, Italija, Kosovo, Litva, Makedonija, Njemačka, Slovenija, SAD, Velika Britanija, NATO ACO)

mnom angažmanu oko pripreme ovog vježbališta za potrebe natjecanja, kao i u provedbi samog natjecanja, te zahvaliti Gradu Kninu na nesobičnoj potpori." Nakon što je 18. svibnja održano kvalifikacijsko natjecanje, na kojem su se natjecatelji ogledali u dvjema disciplinama – gađanju iz jurišne puške VHS-D2 i gađanju iz pištolja HS 2000, završnica natjecanja Prvi za Hrvatsku 2017 započela je 19. svibnja, kad su u sedam ujutro na kninskim ulicama natjecatelji, noseći obveznu opremu i naoružanje ukupne mase 15,2 kilograma, krenuli u utrku po 35 kilometara dugo stazi duž ulica grada Knina i vojnog vježbališta "Crvena zemlja". Natjecanje je obuhvatilo 12 radnih točaka na kojima su sudionici izvršavali zadane vojničke zadaće. Sudjelovalo je 150 natjecatelja iz Oružanih snaga RH, među kojima su bile i dvije natjecateljice; djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova RH te više od 30 pripadnika oružanih snaga zemalja saveznika i partnera (Albanijska, Austrija, Bosna i Hercegovina, Francuska, Italija, Kosovo, Litva, Makedonija, Njemačka, Slovenija, SAD, Velika Britanija, NATO ACO). Zbog velikog broja stranih natjecatelja i međunarodnog karaktera, natjecanje se provodi i pod nazivom Best Soldier Competition. Natjecanje se provodi u trima kategorijama: muškoj kategoriji za pripadnike Oružanih snaga RH i Ministarstva unutarnjih poslova RH, muškoj kategoriji za pripadnike oružanih snaga savezničkih i partnerskih zemalja te u ženskoj kategoriji. Natjecanje za najspremnijeg pripadnika OSRH Prvi za Hrvatsku provodi

se šesti put, a prvo je održano prije 20 godina također u Kninu, gradu simboli pobjede u Domovinskom ratu. Organizator natjecanja je Glavni stožer OSRH, domaćin Gardijska mehanizirana brigada Hrvatske kopnene vojske, zapovjednik natjecanja je zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadir Tihomir Kundid, a pokroviteljica predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović. Cilj natjecanja bio je pokazati spremnost i znanje te vojničke vještine pripadnika Oružanih snaga, kao i stupanj psihofizičke sposobljenoosti za izvršenje postavljenih zadaća pod visokim stupnjem tjelesnog opterećenja. Uz ovogodišnje natjecanje organiziran je i taktičko-tehnički zbor naoružanja i vojne opreme na prostorima sportskog kompleksa NK Dinara gdje je posjetiteljima prikazana borbeni i neborbeni tehnički te oprema i naoružanje pripadnika Oružanih snaga RH i MUP-a RH. ■

Sudjelovalo je 150 natjecatelja iz OSRH, među kojima su bile i dvije natjecateljice

POBJEDNIK NATJECANJA PRVI ZA HRVATSKU 2017

Skupnik Ivo Bašić, pripadnik Vojnoobavještajne satnije GMBR prvi se, i to više od sat vremena prije očekivanja i procjena organizatora, popeo na Kninsku tvrđavu i stigao do cilja natjecateljske staze. Raspoložen, nasmijan, nimalo nije izgledao kao netko tko je zadnjih gotovo šest sati bez predaha trčao i svladavao zapreke ili zadnje atome snage ostavio na 35 kilometara dugoj stazi. Štoviše, činio se svježijim od mnogih uzvanika i novinara koji su se, da bi ga dočekali, jedva dišući morali uspeti na plato kninske utvrde. Uzdignutih ruku utrčao je, čvrstim korakom prišao zvonu i zvonjavom oglasio da je stigao, da je tu on – prvi i najbolji od svih, gromko je pozdravio zastavu, a onda su počela rukovanja, čestitanja, zagrlijaji, tapšanja.

Na pitanje kako je uspio doći tako brzo, brže od očekivanja organizatora i tako sve iznenaditi, prvo je smijući se rekao: "Previše sam puta promrzao i dehidrirao na ovoj Dinari pa sam se tako dobro uvježbao i brzo stigao do cilja", a onda je nastavio: "Čuo sam da sam sutra službujući u vojarni pa sam morao požuriti." Ipak, priznaje, trebalo je ići što brže, bilo je to važno, jer što se više oteže postaje teže zbog jakog sunca i vrućine.

Novinarski gledano, najteže je o velikim pothvatima ili pobjadama razgovarati sa skromnim ljudima. Kad oni govore, ono što su postigli zvuči kao nešto tako jednostavno, sasvim normalno. Oni se na novinarska pitanja smješkaju, sliježu ramenima, ne znaju sami što se o tome više ima reći pa jednostavno zaključe: "Ma da, je, bilo je teško, ali sve se to istripi. Sve se može kad se hoće."

Tako je, na vrhu kninske utvrde, u svibnju 2017. godine govorio i skupnik Ivo Bašić. Prvi vojnik. Najbolji vojnik. Hrvatski vojnik.

25. VOJNO-REDARSTVENO HODOČAŠĆE U LOURDES

DARUJ NAM

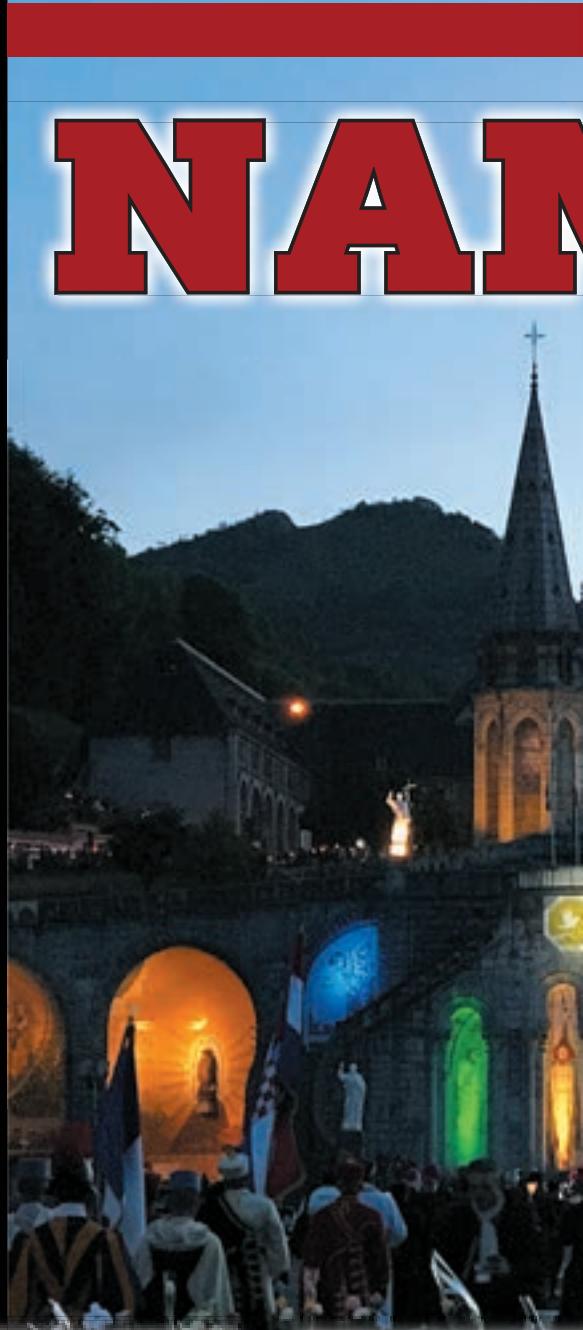
HRVATSKI VOJNICI I POLICAJCI I OVE SU GODINE SUDJELOVALI NA MEĐUNARODNOM VOJNOM HODOČAŠĆU U LOURDES GDJE SU NA POSEBAN NAČIN, KAO I SVIH GODINA DOSAD, BILI PREPOZNATI PO DOSTOJANSTVENOM PONAŠANJU PRIMJERENOM TOM MJESTU PREPUNOM ISKRENE DUHOVNOSTI

Promatrajući današnji svijet, čovjeka obuzima dojam kao da njime vladaju nemir, rat, progonstva, trpljenja i druge nepogode. Teško je u tim prilikama uopće i zamisliti mir ne odvojivši se potpuno od svijeta. S jedne strane, uzrok je takvih dojmova i stalno agresivno bombardiranje vijestima s temom nemira. Čudimo se progonstvu ljudi, a sami smo prognali Krista iz naših sredina. Prognali smo Krista koji je mir i nastala je praznina koju može zaposjeti samo nemir. Prognali smo Krista koji je svjetlost i ostao je prostor u kojem nastaje tama. Obrušili smo se na Krista koji je Ljubav i na tom mjestu, u toj praznini, nastaje mržnja. Ne možemo težiti za mirom ako ne težimo za Kristom jer Krist je mir naš. Krist je Knez Mira i gdje nema Krista nema ni mira. Tako odvojeni od Krista i prilijepljeni za sebe tražimo ljubav, a Ljubavi se odričemo. Tražimo mir, a Mir progonimo. Tražimo svjetlo, a Svjetlost istinsku gušimo. Kako onda ne zavapiti – Bože, daruj nam

Mir. Bože, daruj nam sebe. Smiluj nam se i dopusti da Krista opet stavimo na prvo mjesto našeg života, kako bi sve drugo bilo na svojem mjestu. Da, ako je Krist na prvom mjestu, sve je tad na svojem mjestu.

Razumijevajući nezamjenjivu vrijednost i važnost mira, s molitvom na usnama *Daruj nam mir*, hrvatski su hodočasnici 25. put krenuli u lurdsко svetište kako bi im upravo Kraljica Mira podarila taj neizmjerno potreban dar. Svoj hodočasnički put više od osamsto hodočasnika započelo je u zagrebačkoj franjevačkoj crkvi Sv. Križa gdje je u prigodnoj homiliji vojni biskup mons. Jure Bogdan svima poželio da u Marijinu svetištu nadu svoj mir i osjete Božju blizinu.

Prvi dan boravka u Lourdesu započeo je onako kako i prišli – misnim slavljem podno šipilje u kojoj se Majka Božja ukazala. Koncelebrirano euharistijsko slavlje predvodio je vojni biskup mons. Jure Bogdan, a hrvatski su hodočasnici puni pouzdanja uputili svoje osobne i

Napisao i snimio Željko STIPANOVIĆ

M MIR

U ovim teškim vremenima važno je prisjetiti se da je mir dar koji nikad ne smijemo prestati moliti Oca: Daruj nam svoj mir. Gospodin odgovara uvejk na tu molitvu svoje djece, ozbiljnu molitvu, često tjeskobnu. On odgovara na te molitve konkretno, potičući stvaraoca mira na bratstvo i solidarnost: "Mir je Božji dar, ali dar povjeren svim muškarcima i ženama koji su pozvani da ga ostvare," (poruka za Svjetski dan mira 1. siječnja 2016.). Vi ste pozvani, to je vaš poziv da budete stvaraoci mira, na jedan osobit, ali autentičan način, i što svjetlijie živite u Kristu i Njegovu Duhu ljubavi koji će vas učiniti pobjednicima nad zlom i mržnjom. Na taj način ćete biti vašim protivnicima, kao i vašoj braći pooružju koja ne dijele našu vjeru, pravi svjedoci Istine.

Iz poruke svetog oca Franje hodočasnicima

zajedničke molitve. U prigodnoj homiliji biskup Bogdan istaknuo je Marijinu ulogu kao nezamjenjivu u povijesti spasenja, te je posebno naglasio važnost Marijine uloge kao Majke Crkve. "Ovdje u Lourdesu susreću se nebo i zemlja i taj proces privlačenja ljudi prema sjedinjenju s Bogom nezaustavljivo traje," istaknuo je biskup Bogdan.

Misno slavlje u bazilici Sv. Krunice, drugog dana boravka u lurdskom svetištu, predvodio je vojni biskup u BiH mons. Tomo Vukšić. Istaknuo je u prigodnoj homiliji kako je Isusovo prijateljstvo s ljudima bezuvjetno, ali da bi bilo na potreboj razini, moramo vršiti njegove zapovijedi. "Kad govorimo o najvećem stupnju prijateljstva, onda se moramo sjetiti svih naših poginulih branitelja koji su dali svoje živote za našu slobodu," naglasio je biskup Vukšić.

Bazilika sv. Pija X. ove je godine okupila više od deset tisuća predstavnika šezdesetak vojski iz cijelog svijeta na svečanom otvaranju 59. Međunarodnog vojnog hodočašća koje je proteklo u impresivnoj atmosferi. Hrvatskim hodočasnicima pridružila se i predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović, ministri obrane i hrvatskih branitelja Damir Krstičević i Tomo Medved te zamjenik načelnika GS OSRH general-pukovnik Drago Matanović, koji su na taj način pridonijeli još svečanijem ugodaju. Brojni vojni orkestri, među kojima i Orkestar OSRH, svaki s jedinstvenom koreografijom, svojim su nastupima podizali atmosferu na lurdskim ulicama i to je sigurno jedan od razloga zašto su vojna hodočašća tako posebna. Bazilika sv. Pija X. i sljedećeg je dana bila mjesto okupljanja hrvatskih hodočasnika, gdje je koncelebrirano liturgijsko slavlje predvodio vojni biskup Jure Bogdan. Istimči u prigodnoj homiliji majku kao najveću vrijednost u životu svakog čovjeka, ali jednakom tako i Mariju Majku Crkve, biskup je rekao kako je (...) majka prvi dodir sa svijetom i prvo biće koje pruža ljubav. Sve potrebno za život daje nam majka i ona je najveća svetinja svakog čovjeka i naroda."

Posebno dojmljiva veličanstvena procesija sa svjećama, koju je organiziralo hrvatsko izaslanstvo, pomogla nam je na osobnom vjerničkom putu da uz pomoć Marije nebeske zaštitnice lakše dodemo Bogu.

Središnji događaj Međunarodnog hodočašća bilo je koncelebrirano liturgijsko slavlje koje je u nazočnosti gotovo trideset tisuća hodočasnika, uz dvadeset biskupa i više od dvije stotine svećenika, predvodio apostolski administrator francuske vojne biskupije mons. Luc Ravel. Svečano bogoslužje slavljeno je u bazilici Pija X., prostoru koji može primiti i okupiti sve sudionike hodočašća, što je vidljiv znak sveopće Crkve u jedinstvu vjere, bez obzira na različitost jezika i nacija. Jedinstvo tog slavlja očitovalo se i latinskim jezikom na kojem se molio središnji dio euharistijskog slavlja. Okupljeni oko Kristova oltara postali smo sjedinjeni s Kristom i sa svakim onim tko Krista nosi u sebi.

Prigodnom ceremonijom koja je uslijedila neposredno nakon mise službeno je završilo Međunarodno hodočašće. Uvjereni smo kako će duhovni plodovi koje je svatko od nas ponio s tog milosnog mjeseca biti blagoslov i nama i svima onima oko nas. ■

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Republic of Singapore Navy

NOVA PLOVILA ZA SINGAPUR

Singapursko ministarstvo obrane odlučilo je nabaviti dodatne dvije podmornice Type 218SG opremljene zračno neovisnom propulzijom (AIP) od njemačkog brodograđevnog koncerna Thyssen-Krupp Marine Systems (TKMS). Zaključenje ugovora objavljeno je 16. svibnja na pomorskoj i obrambenoj izložbi IMDEX 2017. Realizacijom ugovora, koji uključuje logistički paket i aranžman za provođenje obuke u Njemačkoj, singapurska ratna mornarica imat će ukupno četiri takve podmornice. Ugovor za gradnju, opremanje i dostavu prvih dviju potpisani je 2013. Podmornice Type 218SG prilagođene su singapurskim potrebama, inovativnog su oblikovnog rješenja i dizajna, a podrazumijevaju i napredne koncepte održavanja i inženjerstva s ciljem optimizacije troškova obuke,

rada i održavanja. Bit će opremljene suvremenim borbenim sustavima, ali detalji nisu poznati. Prema specifikacijama TKMS-a, platforma podmornice Type 218SG ima duljinu između perpendikulara oko 70 m, a promjer tlačnog trupa oko 6,3 m. Podmornica ima površinsku istisninu približno 2000 tona i može primiti posadu od ukupno 28 članova. Gradnja prvih dviju podmornica započela je rezanjem prvih čeličnih limova 2014., a predviđene su za dostavu u 2021. i 2022. godini. Treća i četvrta podmornica bit će dostavljene od 2024. pa nadalje.

Također, početkom svibnja singapurska ratna mornarica uvela je u operativnu uporabu prvo LMV (Littoral Mission Vessel) plovilo koje nosi ime "Independance" (oznake 15) tijekom svečanosti održane u vojno-mornaričkoj luci Changi. Duljine 80 m, "Independance" je prvo od ukupno osam planiranih plovila u klasi LMV a zamijenit će progresivno 11 ophodnih brodova klase Fearless koji se nalaze u uporabi od sredine 1990-ih.

M. PTIĆ GRŽELJ

GRADNJA DRUGOG BRODA KLASE DOKDO

Južnokorejski brodograditelj Hanjin Heavy Industries and Construction (HHIC) započeo je krajem travnja konstrukciju drugog višenamjenskog desantnog broda-nosača helikoptera za domaću ratnu mornaricu. Svečanost polaganja kobilice za 200 m dugačak brod, koji će biti predan mornarici tijekom 2020., održana je u HHIC-ovu brodogradilištu u Busanu. Konstrukcijski radovi započeli su u studenom 2016., svečanošću rezanja prvih čeličnih limova i profila.

Prema objavljenim informacijama, desantni će brod imati poboljšanja i nadogradnje temeljene na iskustvu ope-

rativne uporabe prvog broda u klasi Dokdo (6111).

Sletna paluba drugog broda bit će prilagođena i za smještaj tiltrotora Bell Boeing V-22 Osprey, za koji su Južnokorejci pokazali interes. Istodobno je naglašeno da prilagodba za avione Lockheed Martin F-35B nije planirana. Glavno dizelsko postrojenje, primijenjeno na Dokdou, moglo bi biti zamijenjeno kombiniranom dizelsko-plinskom turbinom. Plovilu je već dodijeljeno ime "Marado", a porinuće je planirano u travnju 2018. dok je ulazak u aktivnu uporabu ratne mornarice predviđen tijekom 2020.

M. PTIĆ GRŽELJ

KINESKI PRESRETAČKI PROJEKTIL

Tvrtka China Aerospace Science and Industry Corp (CASIC), jedan od najvećih dobavljača Kineske narodnoslobodilačke vojske (PLA), objavila je da je razvila "ultrabrz" presretač koji može srušiti projektil deset puta brži od metka na visini od nekoliko desetaka kilometara iznad zemlje. List China Daily u vijesti od 27. svibnja nazvao ga je "projektilem nove generacije za zaštitu zračnog prostora", koji uključuje najnovije svemirske tehnologije i jedan je od doka za kineske svjetske strateške moći. Kinezi navode da projekt takvih karakteristika imaju jedino SAD i Rusija. Iako tehnički detalji nisu navedeni, analitičari kažu da bi mu do met trebao biti između deset i sto kilometara, a minimalna brzina oko 12 000 km/h. Kinesko ministarstvo obrane objavljivalo je uspješna testiranja PZO projektila srednjeg dometa u 2010., 2013. i 2014. godini, no nije potvrđeno je li možda riječ o spomenutom CASIC-ovu proizvodu.

D. VLAVOVIĆ

Illustracija: Rafael

SPIKEOVA PRINOVA

Izraelski Rafael objavio je 29. svibnja da će na aeromitingu u Parizu (19. - 25. lipnja) predstaviti najnoviji proizvod svoje SPIKE obitelji protuoklopnih sredstava. Projektil SPIKE LR II pripada 5. generaciji protuoklopa, imat će masu od samo 12,7 kg i bit će kompatibilan sa svim dosadašnjim lanserima, što znači da će se moći ispaljivati iz vozila, helikoptera, brodova i kopnenih lansera. Nudit će se dvije konfiguracije bojne glave, prva će biti kumulativna Tandem HEAT sa sposobnostima prodiranja kroz oklop većim za 30 % u odnosu na prijašnje projektille, te nova višenamjenska eksplozivna koja ima mogućnost da je operater kontrolirano aktivira kako bi postigao željeni učinak. Domet novog projektila je 5,5 km kad se ispaljuje s kopnenog lansera

("originalni" SPIKE LR imao je domet od 4 km), a do 10 km ako se ispaljuje iz helikoptera, uz uporabu radiofrekvencijskog Data linka. Projektil ima moderni teleoptički pretraživač koji ima nehladeni IR senzor i dnevni kolor-senzor visoke rezolucije. Uključuje i sposobnosti pametnog određivanja ciljeva, zahvaljujući AI (Artificial Intelligence) komponentama. Za pronalaženje ciljeva koji su pokretljivi i imaju malu siluetu koristi inercijsku mjeru jedinicu (IMU - Inertial Measurement Unit). Rafael se s novim projektilom nuda da će poboljšati ionako dobru prodaju te obitelji, dosad su isporučili više od 27 000 projektila i sustava u više od 26 zemalja.

D. VLAHOVIĆ

Foto: Bundeswehr

ODGOĐENA GRADNJA NOVE SERIJE K130

Prvi tribunal za javnu nabavu pri Bundeskartellamtu, njemačkom Saveznom odjelu za regulaciju natječaja, 15. je svibnja odlučio da planirana dodjela ugovora za izgradnju druge serije korveta K130 krši njemački zakon o javnoj nabavi. Posao je trebao biti povjeren konzorciju sastavljenom od brodograđevnih tvrtki Lürssen i ThyssenKrupp Marine Systems (TKMS) koji je izgradio i prvu seriju korveta. Tribunal je, dakle, prihvatio zahtjev za preispitivanje koji je podnio konkurencki German Naval Yards.

Ta se tvrtka žalila Tribunalu da je konzorcij dobio posao bez poziva drugima da sudjeluju u postupku. Savezni ured za opremanje oružanih snaga (BAAINBw) tvrdio je da je takav postupak potreban jer je samo konzorcij sa svojim prijašnjim iskustvom sposoban dostaviti brodove u razmatranom roku. Međutim, prema mišljenju Tribunalu, tijekom postupka revizije to nije dokazano. Ako sud potvrdi odluku Tribunalu, ugovor se ne može dodijeliti prije nego što se provede natječaj. Objavljajući odluku o nabavi druge serije korveta od ukupno pet plovila u listopadu 2016., ministrica obrane Ursula von der Leyen izjavila je kako će brodovi porezne obveznike koštati oko 1,5 milijardi eura. Prema drugim, zasad neimenovanim izvorima koje prenosi Naval Today, brodograđevni dvojac traži 2,9 milijardi eura za pet korveta i dva središta za obuku mornara, što je puno više od planiranog.

M. PTIĆ GRŽELJ

DOSTAVLJENA PODMORNICA "ROMEO ROMEI"

Fincantierijevo brodogradilište Muggiano u La Speziji 11. je svibnja službeno dostavilo četvrtu, posljednju konvencionalnu podmornicu klase Todaro (Type 212A) sa zračno neovisnim propulzijskim sustavom (AIP). Podmornica "Romeo Romei" (S 529) pripada drugoj seriji koju je talijansko Ministarstvo obrane naručilo u travnju 2008. u zajedničkom programu s Njemačkom. Prema njemu, Italija je u prvoj seriji uvela u uporabu dvije podmornice Type 212A: "Salvatore Todaro" (S 526) i "Scirè" (S 527), te treću, odnosno prvu podmornicu u drugoj seriji "Pietro Venuti" (S 528).

Podmornice tipa 212A koriste anaerobni pogonski sustav sastavljen od devet gorivnih članaka kako bi smanjile razinu buke koju generiraju klasični dizelski motori. Duljina trupa podmornica je 56 metara, a najveći

je promjer sedam metara. Imaju karakteristiku podvodne istisnine 1830 tona, najveću podvodnu brzinu 20 čvorova, a doplov im pri podvodnoj brzini od četiri čvora iznosi 250 NM. Dubina ronjenja veća je od 400 metara. Površinska istisnina iznosi 1540 tona, može se postići autonomija od 8000 NM, dok je vršna brzina površinske plovidbe 12 čvora. Posada koja upravlja podmornicom broji 23 + 4 člana. Podmornice druge serije zamjenit će podmornice koje su izgrađene potkraj 1980-ih. Projektom su uključene tehnološke

Foto: Fincantieri

nadogradnje u sustavu zapovijedanja i nadzora, čime bi se ublažila zastarjelost sustava ugrađenih u prvim dvjema podmornicama u klasi. Talijanska ratna mornarica također posjeduje četiri unaprijeđene podmornice klase Sauro u svojem sustavu, no one će biti povučene od 2018. do 2022., pa će flota podmornica imati samo četiri Type 212A. Talijansko i njemačko ministarstvo obrane potpisali su 10. ožujka Memorandum o razumijevanju (MOU) kako bi nastavili partnerstvo započeto programom Type 212A, a u svrhu daljnje nabave podmornica. Memorandum proširuje postojeću suradnju na oblikovnom rješenju podmornica, izgradnji i podršci u uporabi te uključuju istraživanje i razvoj, a otvoren je za priključenje i drugim europskim zemljama.

M. PTIĆ GRŽELJ

POVIJESNE POSTROJBE

Nakon što je Francuska 1635. ušla u Tridesetogodišnji rat (1618. – 1648.), njezina se vojska suočila s lakin konjaničtvom carske vojske u službi Habsburgovaca koje se nazivalo Hrvatima, a nije mu se imala čime suprotstaviti. Stoga su se ubrzo među postrojbama strane konjice koje je Luj XIII. uzeo u svoju službu uskoro našle i tri hrvatske pukovnije. Patent za novačenje pripadnika i ustrojavanje tih postrojbi dobila su 8. srpnja trojica plemića. Prvi je bio Armand Charles de La Porte, markiz od La Meilleraye

Hrvati, laki konjanici u službi carske vojske tijekom Tridesetogodišnjeg rata (1618. - 1648.), s karakterističnim rupcem oko vrata. Ta je prethodnica današnje kravate i dobila po Hrvatima

koji je bio rođak kardinala Richelieu. Drugi je bio Roger de Bossost, grof od Espenana, a treći Claude d'Elouf de Pradines, barun od Sirota. Pukovnije su nosile imena svojih osnivača, a ustrojene su od mađarskih i hrvatskih postrojbi koje su, nakon Bitke kod Lützena 1632. godine, u kojoj su bile u sastavu vojske Svetog Rimskog Carstva, preplavljavale i pustošile Alzas, Lorenu i valonski kraj, te od prebjega i dezterera. No, bile su kratkog vijeka. D'Espenan je raspuštena u prosincu 1637., Sirot je gotovo potpuno uni-

štenu u studenom 1643. u Bitki kod Tuttlingena, a La Meilleraye je 1656. ušla u sastav druge pukovnije tog imena, koja je 1661. i sama raspушtena.

IMENA PO ZAPOVJEDNICIMA

U to se vrijeme javljaju dvije nove postrojbe hrvatskih lakih konjanika: pukovnija Raab te pukovnija Wumberg. Hrvati pukovnije Raab primljeni su u francusku službu 8. kolovoza 1641. i imali su prilično dugu karijeru jer su do preustroja 18. travnja 1661. naizmjence nosili imena prema svojim

V. B., Fotografije i ilustracije: Academia Cravatica

PUKOVNIJA KRALJEVSKIH HRVATA

PRIJE 350 GODINA, 20. SVIBNJA 1667., FRANCUSKI KRALJ LUJ XIV. DONIO JE ODLUKU O USTROJAVANJU KONJANIČKE PUKOVNIJE KRALJEVSKIH HRVATA (RÉGIMENT DE CAVALERIE ROYAL-CRAVATES). IDUĆEG SE MJESECA KRALJ PRVI PUT U JAVNOSTI POJAVIO S NOVIM MODNIM DETALJEM, RUPCEM KOJI SU HRVATI ČVOROM VEZIVALI OKO VRATA, PRETHODNICOM DANAŠNJE KRAVATE. S FRANCUSKOG DVORA I PARIŠKIH ULICA USKORO SE PROŠIRIO EUROPOM, A ONDA I SVIJETOM...

zapovjednicima: Raab, Montbas-Bret, Chémérault, La Roche-Chémérault i Saint-Lieu. Za razliku od njih, Hrvati pukovnije Wumberg nisu bili duga vijeka. U redove francuske vojske ušli su u travnju 1643., već u svibnju bore se u Bitki kod Rocroia, a potom su raspušteni. U vrijeme smrti Luja XIII. u svibnju 1643., u Francuskoj je i nakon raspštanja ili propasti pukovnija Espenan, Sirot i Wumberg bilo dovoljno raspoloživih Hrvata u potrazi za novom službom. To je grofu Balthazaru omo-

PRIVLAČNI RUBAC

Tijekom Tridesetogodišnjeg rata, francuske pukovnije sastavljene od Hrvata, kao ni one njihovih protivnika, nisu imale unificirane odore. Oružje i oprema bili su mješavina

zapadnjačkih i istočnjačkih utjecaja. Hrvati su na glavama imali krvnene kape, a odijevali su krznom obrubljene duge kapute, ponekad bez rukava, ili jakne i dolame. Ispod su imali košulju i prsluk, a preko svega plašt ili kabanicu s kapuljačom, najčešće crvene boje. Bili su opasani kožnatim remenom na kojem je visjela sablja, a preko njega nosili su širok svileni ili platneni pojasa.

Dio opreme hrvatskih konjanika posebno je privukao pažnju Europe i postao općeprihvaćen. Bio je to rubac koji su Hrvati čvorom vezivali oko vrata. Časnici su nosili rupce izrađene od svile, dok su oni za obične vojnike bili od vune ili platna. Zajedno s hrvatskim pukovnjama koje su ušle u službu francuskog kralja, rubac je stigao i u Pariz gdje je postao vrlo popularan modni detalj koji se ubrzo proširio Europom, potom i svijetom. Bila je to prethodnica kravate čiji je naziv nastao od etnonima za Hrvate (Krawatten, Krabaten, Cravate), lake konjanike iz Tridesetogodišnjeg rata.

POVRATAK BALTHAZARU

Nakon dolaska 1650. i uhićenja kneza Condéa koji je od 1647. zapovjedao vojskom Katalonije, grof Balthazar pobunio se i sljedeće tri godine s Pukovnjom kraljevskih Hrvata priključio Condéovo vojsci u tzv. ratu fronde. Bila je riječ o pokretu Francuskog parlamenta i visokog plemstva protiv vladarskog apsolutizma. Nakon tri godine ratovanja grof Balthazar sklopio je mir s kardinalom Mazarinom, a njegova je postrojba 31. ožujka 1653. opet primljena u

Hrvati su se u Bitki kod Rocroia našli na protivničkim stranama, u francuskoj i španjolskoj službi, ali nisu se sukobili izravno s obzirom na to da su bili na suprotnim krilima

POVIJESNE POSTROJBE

ODORA I ZASTAVE

Budući da su hrvatski konjanici u službi kralja Luja XIV. bili raspoređeni u kraljevske postrojbe, dobili su u svojem nazivu pridjev kraljevski i pravo na nošenje odora u kraljevskoj plavoj boji. Pukovnija kraljevskih Hrvata (*régiment Royal-Cravates*) bila je osma od jedanaest kraljevskih konjaničkih pukovnija te je poslije dobila i redni broj 8. Francuske postrojbe doatile su prve odore tek 1685., a prvi propisi donešeni su 1704. godine. Dok je ostala vojska, ukupno 88 pukovnija, nosila odore svijetlo sive boje, a švicarski najamnici crvene, samo je 14 kraljevskih pukovnija smjelo nositi kraljevsku plavu boju. Njihova se odora tijekom XVIII. st. sastojala od: plavog kaputa s crvenom podstavom i posuvratcima s kositrenim gumbima, bijelih zapučaka, crnog trorogog šešira obrubljenog srebrnim galonom širokim tri prsta; plave prekrivke za konja obrubljene zlatnožutim galonom prošaranim plavom, crvenom i bijelom bojom. Godine 1768. određena je jedinstvena odora koju nose do 1776: svijetlo žuto odijelo obrubljeno crvenim galonom, jednako obrubljena epoleta od kože divokoze; pod pravim kutom nabrani skuti obrubljeni jednakim galonom; bijeli gumbi; grimizni posuvratci pod pravim kutom obrubljeni bijelim galonom; bijela podstava, bijela vojnička bluza obrubljena malim crvenim galonom; plava prekrivka za konja obrubljena bijelim galonom s dvjema ukrasnim crvenim vrpčama.

Pukovnija kraljevskih Hrvata imala je plave zastave, jednake zastavama ostalih kraljevskih pukovnija. Pukovnija je imala četiri zastave: jednu pukovnijsku, a i svaki eskadron po jednu. Izrađene od svile te četvrtašog oblika, bile su obrubljene i izvezene zlatnim vezom. Na jednoj strani nalazilo se zlatno kraljevsko Sunce iznad kojeg je u vrpci stajala krilatica postrojbe na latinskom jeziku: *Nec pluribus impar* (franc. *Tant qu'il en restera un // hrv. Dok ne ostane jedan*). Oko Sunca u svakom je kutu bio izvezen po zlatni ljiljan. Zlatni ljiljani (*Fleurs de Lys*) poredani u sedam nizova izvezeni su i na stražnjoj strani zastave.

kraljevsku službu. Pukovnija ponovno služi u Kataloniji, a početkom 1654. pozvana je u Dauphiné. Uskoro se, međutim, ponovno morala vratiti u Kataloniju radi opsada Villefranchea, Rosesa i Puigcerde.

Pukovnija kraljevskih Hrvata od 1. siječnja 1657. postaje vlasništvo grofa de Vivonnea i pod njim opet ratuje u Kataloniji. Početkom 1659. bila je stacionirana u Nancyju. Vivonne je 15. veljače te godine Pukovniju vratio grofu Balthazaru, preuzimajući zapovjedništvo nad kraljevom postrojbom. Balthazarova postrojba ostala je sta-

— — —
Časnik i konjanik Pukovnije kraljevskih Hrvata (prema de Montignyjevu prikazu iz 1772. godine), u odorama neobične ljubičaste boje. Pukovnija je tad brojila 320 konjanika, raspoređenih po 40 u dva eskadrona s po četiri satnije

cionirana u Nancyju do općeg preustroja konjaničkih pukovnija koji ju je obuhvatilo 18. travnja 1661. Postoji mogućnost da je bila angažirana za osiguranje vojvode od Lorene te da je on to plaćao, jer se ne nalazi na popisu korpusa održavanih postrojbi iz 1659., iako je datum njezina preustroja 1661. godine pouzdan i podudara se s datumom preustroja druge hrvatske pukovnije kojom je tad zapovjedao de Saint-Lieu.

PUT U MAĐARSKU

Satnija koja se jedina sačuvala nakon preustroja ipak je osigurala kontinuitet službe osiguranja koju je vršila Pukovnija, i tu je opet nalazi Luj XIV. kad se 1663. zaputio u opsadu Marsala na Loreni. Kako bi se pomirile raznorodne tradicije koje je nemoguće zanemariti, ta je satnija bila dio francuskog pomoćnog korpusa od 6000 ljudi, pod zapovjedništvom grofa Colignya i kneza Karla Leopolda, nečaka vojvode od Lorene. Njih je Luj XIV. poslao 1664. u Mađarsku kao pomoć caru Leopoldu u borbama protiv Osmanlija. Unovačena je, čini se, ondje, i nakon povratku je, po svemu sudeći, postala ne 1664. kao što kaže Lemau de La Jaisse, nego 20. svibnja 1667. – jezgra Pukovnije kraljevskih Hrvata. Zapovjedništvo je kralj prepustio Vivonneu, koji je jednom već bio naslijedio Balthazara.

Preustrojena Pukovnija kraljevskih Hrvata borila se tijekom Devolucijskog rata 1667. u Flandriji, a debitirala je

prilikom zauzimanja Douaia i Lillea. Od 1669. godine zapovjedništvo preuzima grof Tallard.

FRANCUSKO-NIZOZEMSKI RAT

Pukovnija je nakon konačnog preustroja 4. veljače 1672. pratila tijekom Francusko-nizozemskog rata maršala Turennea u Holandiji, gdje je sudjelovala u zauzimanju Buricha, Reesa, Arnheima, Skenkea, Nimeguea i otoka Bommela. Godine 1673. sudjeluje u zauzimanju Maastrichta te je poslana kao pomoć u Woerden gdje je pukovnik, grof, a tad i maršal Tallard ranjen. Godine 1674., nakon što se borila kod Seneffea, prelazi u Turenneovu vojsku i stiže na vrijeme kako bi sudjelovala u potvratu Mülhausen. U siječnju 1675. bori se kod Turckheima, potom se vraća u Flandriju i sudjeluje u opsadama Dinanta, Huya i Limbourga. Godine 1676. zauzima Condé, Bouchain i Aire; 1677. zauzima Valenciennes i Cambrai; 1678. je u opsadama Gandi i Ypresu i u Bitki u Saint-Denisu. Tu će bitku i rat završiti u njemačkoj vojsci i sudjelovati u napadu na most u Rheinfeldenu, gdje je Tallard opet ranjen pogotkom iz muškete.

PET DESETLJEĆA RATOVA

Pukovnija kraljevskih Hrvata nalazila se 1680. u taboru donjeg Alzasa, a 1684. čini dio vojske Roussillona i ističe se u borbi kod rijeke Tera u okviru isprekidane i duge francuske invazije u španjolsku Nizozemsku (1680. – 1697.). Od 1685. do 1687. u

Luj XIV., poznat kao Kralj Sunce, od hrvatskih je vojnika u svojoj službi preuzeo modni detalj, rubac oko vrata

Trubač Pukovnije kraljevskih Hrvata 1763. godine

taboru je na rijeci Adouru, a 1688. u taboru na rijeci Saône. Godine 1689. u Lujevoj je vojsci Flandrije i bori se kod Walcourtia, a 1690. u Fleurusu je ranjen tadašnji zapovjednik potpukovnik grof Roucy. Godine 1691., nakon opsade Monsa i borbe kod Leuzea, prelazi u vojsku Mosellea. Sljedeće godine sudjeluje u zauzimanju grada Namura i istoimene utvrde, pobjedi kod Steenkerquea te sudjeluje u napadu na Charleroi. Godine 1693. je u Neerwindenu i u opsadama gradova Huya i Charleroa. Rat završava opsadom Atha, a 1698. dio je tabora u Compiègneu.

Pukovnija kraljevskih Hrvata je tijekom Rata za španjolsko nasljeđe naizmjence angažirana u Flandrijama i Njemačkoj, a glavni pothvati u kojima sudjeluje su bitke kod Speyera 1703., Oudenaarde 1708., Malplaqua 1709. i Denaina 1712. godine. Slijede opsade Douaia i Quesnoya te Landaua i Fribourga.

Postrojba 1719. prelazi Pirineje i sudjeluje u zauzimanju Hondarribije, San Sebastiána i Rosesa. Tijekom 1727. u taboru je u Meuseu, a 1730. u Verdunu. Tijekom 1733. i 1734. izvodi opsadu Kehla i Philippsburga, a nakon povratka u Francusku smještena je u garnizonu u Quimperu.

FIJASKO KOD DETTINGENA

Pukovnija kraljevskih Hrvata smještena je tijekom 1742. u Maubeugeu kao dio flandrijske izvidnice. Već iduće godine prelazi u Njemačku s maršalom de Noaillesom te sudjeluje u fijasku kod Dettingena u okviru Rata za austrijsko nasljeđe (1740. – 1748.). U veljači 1744. poslana je u Bapaume, a nakon što se onđe oporavila, vraća se na Rajnu. Iduće je godine pripojena flandrijskoj vojsci i bori se s njom u Fontenoyu, Raucouxu i Lawfeldu. Zadnjeg dana, u kojem je njezin vođa markiz Cernay izgubio ruku, sjajno se držala. Pukovnija kraljevskih Hrvata 1747. ponovno sudjeluje u opsadi Bergen op Zooma i smješta se u ožujku 1748. u Douaiu; odande te godine ide u Rennes, Carhaix, Guingamp, 1749. u Arras, 1750. u Tours, 1752. u Quesnoy,

POTPUKOVNICI I PUKOVNICI

1. grof von Balthazar (Johann), 13. kolovoza 1643.
2. grof de Vivonne (Louis-Victor de Rochechouart), 1. siječnja 1657.; maršal Francuske 1675.
3. grof de Tallard (Camille d'Hostun), 13. siječnja 1669.; maršal Francuske 1703.
4. grof de Goësbriant (N.), rujan 1679.
5. grof de Roucy (François de La Rochefoucauld), 10. lipnja 1685.
6. grof de Tillières (N. Le Veneur), 10. svibnja 1692.
7. grof d'Alègre (Yves), 1. kolovoza 1697., maršal Francuske 1724.
8. markiz de Curton (Jacques de Chabannes), 21. listopada 1705.
9. markiz de Joyeuse (N. de Grandpré), ožujak 1719.
10. markiz de Pont-Saint-Pierre (Michel-Charles-Dorothée de Roncherolles), 12. travnja 1725.
11. markiz de Cernay (François-Marie Le Danois), 27. veljače 1742.
12. markiz de Flachsland (N.), 27. srpnja 1747.
13. grof de Tessé (René Mans de Froulay), 10. listopada 1755.
14. markiz de Tourzel (Louis-François du Bouchet de Sourches), 3. siječnja 1770.
15. grof de Damas (Joseph-François-Louis-Charles-César), 19. studenog 1786.
16. vojvoda de Valentinois (Honoré-Anne-Charles-Maurice Grimaldi), 10. ožujka 1788.
17. Randon de Pully (Charles-Joseph), 5. veljače 1792.
18. De la Turmelière (Marc-Pierre), 25. veljače 1792.
19. De Grave (N.), 1793.
20. Oswald (N.), 21. ožujka 1794.
21. Dubouchat (Gaspard), 28. lipnja 1795.
22. Lataye (Pierre-François), 22. travnja 1797.
23. Lhéritier (Samuel-François), 5. listopada 1806.
24. Franck (N.), 10. kolovoza 1809.
25. barun de Lahuberdière (Pierre-Adrien), 21. svibnja 1812.

Povjesna postrojba Počasna satnija Kravat pukovnije, u suorganizaciji ustanove Academia Cravatica (AC) i Turističke zajednice Grada Zagreba, od 10. srpnja 2010. godine izvodi program smjene straže i ophoda užim središtem Zagreba

a 1753. u taboru u Mézièresu. Nakon tog tabora poslana je u Nantes, odakle 1755. odlazi u Maubeuge, 1756. u Le Mans, a 1757. u Maubeuge i Guise.

PREUZIMANJE BARJAKA

Nakon Sedmogodišnjeg rata, koji je provela u vojskama Hannovera i Rajne, a u kojem se istaknula u Bitki kod Ettingena, ponovno preuzima barjak koji je izgubila u Bitki kod Lützelberga i u njezin sastav ulazi raspuštena pukovnija Chabillan. Kompletan preustroj pukovnije proveden je 8. travnja 1763. godine.

Pukovnija kraljevskih Hrvata stacionirana je 1763. u Charlevilleu i Mézièresu, 1764. u Ancenisu, 1765. u Verdunu, 1763. u Moulinsu, 1770. u Metzu, zatim u Stenayu, 1771. u Grayu, 1773. u Strasbourg, 1775. u Dôleu, 1777. u Besançonu, 1778. u Nancyju, zatim u Épinalu, 1779. u Metzu i Nancyju, 1782. u Vendômeu, 1785. u Cambrai i Boucha-

POVIJESNE POSTROJBE

inu, 1787. u Thionvilleu; 1788. bila je dio tabora u Metzu, 1789. pozvana je u Melun i Provins, 1790. odlazi u Vendôme, 1791. u Angers, a 1792. u Saint-Omer i Béthune.

GUBITAK IMENA

Pukovnija nakon Francuske revolucije gubi kraljevsku titulu, ali i hrvatsko ime, pa pod imenom 8. konjaničke pukovnije ulazi u vojsku Centra. Nakon što je postala 10. konjanička pukovnija, a potom u francuskim revolucionarnim ratovima pridružena vojsci Centra, sudjelovala je u Bitki kod Valmyja te bila dio korpusa koji je pratio Pruse u njihovu povlačenju. Stacionirana je zatim u Sarrelouisu, a 10. lipnja 1793. sudjeluje u obrani Saumura. Poslije prelazi u vojsku Mosellea, zatim u vojsku Sjevera, od 1794. do 1796. potпадa pod vojsku rijeke Sambre i Meusea te se ističe u Altendorfu. Njezin zapovjednik pukovnik Doré

Prizor sa svečane proslave 350. obljetnice preustroja Pukovnije kraljevskih Hrvata (régiment Royal-Cravates) 20. svibnja 2017. na zagrebačkom Gornjem gradu. U sklopu programa održana je Velika smjena straže Zdruga povijesnih postrojbi s kravatom

ubijen je pri prelasku preko Rednitza 6. kolovoza 1796. godine. Nakon što je nakratko bila dio vojske Zapada, vraća se u vojsku Grada Mainza te se bori na Dunavu i Rajni i do 1800. godine služi u Njemačkoj. Tijekom te godine navodi se u područjima Kirchberga i Beurena.

NAPOLEONSKE KAMPAĐE

Nakon nekoliko godina provedenih u Schlestadtu, Colmaru, Neuf-Brisachu, Belfortu i Haguenauu, postala je 10. kirasisirska pukovnija te je povećana za eskadron iz ukinute 19. konjaničke pukovnije. Garnizon prebacuje u Thionville, potom u Toul te u Lodi. Godine 1802. prihvata pola pripadnika otpuštene 24. konjaničke pukovnije. Otad do 1806. služila je u talijanskoj vojsci, a te godine odlazi u Augsburg te se bori u kampanjama u Pruskoj, Poljskoj i Austriji. Vraća se 1810. u Francusku, gdje dvije godine ostaje nadomak Évreuxa i Beauvaisa. Go-

dine 1805. pripojena je Pričuvnom konjaničkom korpusu, zatim od 1806. do 1808. godine 4. korpusu Velike armije, te od 1809. do 1810. Rajnskoj armiji. Pod zapovjedništvom maršala Davouta, s Promatračkim korpusom s Labe odlazi u pohod na Rusiju. Tijekom 1812., nakon povlačenja iz Rusije, preustrojava se i bori od kraja 1813. do sredine 1814. u sklopu 2. konjaničkog korpusa u kampanji u Saskoj. Sudjeluje u zauzimanju Hamburga, ali povlači se te u srpnju 1814. stiže u Charleville.

Tijekom Napoleonovih sto dana, Pukovnija se borila kod Waterlooa u sklopu 4. pričuvne konjaničke divizije, a kao i većina postrojbi, nakon Napoleonova poraza i abdikacije otpuštena je u prosincu 1815. godine. Preustrojem iz 1816. glavnina Pukovnije raspoređena je, istodobno kad i glavnina ljudstva 2. kirasisirske pukovnije, bivše kraljevske pukovnije, u novu 1. kirasisirsku pukovniju. ■

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio: Tomislav BRANDT

VIRTUALNE BOJIŠNICE

PETA DIMENZIJA RATOVANJA

Ugroze u kibernetičkom prostoru golem su izazov poslovnim subjektima, državama i savezima. Upravo stoga potrebno je žurno povećati sposobnosti institucija za reakciju na njih...

Nova računalna bolest zaprijetila je sredinom svibnja cijelom svijetu, napala pojedince i organizacije u stotinjak zemalja, ugrozila rad nekih vitalnih institucija, primjerice britanskog zdravstvenog sustava NHS (*National Health Service*). Riječ je bila o samoreplcirajućem računalnom virusu koji kriptira podatke na zaraženom računalu ili poslužitelju. Vijest je učas obišla globus, ali vrlo brzo počela i nestajati iz medija, koji su koristili i sintagme poput *najveći hakerski napad u povijesti*. Priča nije

zaobišla ni Hrvatsku. Da bismo se držali službenih izvora, citirat ćemo priopćenje MUP-a od 13. svibnja: "S obzirom na veliki interes medija o novoj vrsti računalne ugroze koja se tijekom petka 12. svibnja proširila diljem svijeta, kao i na području Republike Hrvatske pod nazivom Wanna Decryptor, Wannacry ili Wcry, te upita da li je Ministarstvo unutarnjih poslova i pojedine Policijske uprave na području Republike Hrvatske bilo izloženo navedenom samoreplcirajućem računalnom

Paukova mreža 2017 bila je nacionalna vježba iz područja obrane od kibernetičkih napada na stacionarne i raznjestive komunikacijsko-informacijske sustave. Organizirale su je Oružane snage RH, a uključivala je i druge državne i civilne institucije

virusu, dajemo slijedeće priopćenje: Ministarstvo unutarnjih poslova tijekom jučerašnjeg dana evidentiralo je određene smetnje u internetskom sustavu, zbog čega su stručne službe unutar sustava reagirale i otklanjaju navedeno. Informacijski sustav Ministarstva unutarnjih poslova pritom nije bio ugrožen i normalno funkcioniра." Istog je dana MUP priopćio i da državni Zavod za sigurnost informacijskih sustava intenzivno prati razvoj nove računalne ugroze, te je na internetu javno objavio upute za

• VIRTUALNE BOJIŠNICE

izbjegavanje, detektiranje i saniranje posljedica napada virusa. Dakle, čak i ako velika prijetnja za sustave MUP-a i drugih institucija te pojedincima u Hrvatskoj možda i nije postojala, shvaćena je ozbiljno i reakcija je bila prilično brza.

USB KAO ORUŽJE

Povećanu pozornost prema bilo kakvima kibernetičkim ugrozama zadnjih godina vidimo i u MORH-u i OSRH. Možda i najbolja potvrda zacrtanog smjera, da su prevencija i odvraćanje najbolja obrana, stigla je krajem travnja, kad je na Gašincima provedena vježba Paukova mreža 2017. Bila je to prva nacionalna vježba iz područja obrane od kibernetičkih napada na stacionarne i razmjestive komunikacijsko-informacijske sustave, a na njoj su uz pripadnike OSRH aktivno sudjelovali i predstavnici nacionalnih tijela iz područja kibernetičke obrane te hrvatske akademске zajednice.

„Šira javnost upoznata je s četiri tradicionalnim domenama ratovanja: kopnom, morem, zrakom i svemirom. Zadnjih se dvadesetak godina s razvojem računala, interneta i informatičke tehnologije pojavio kibernetički prostor kao zaseban medij,” kaže nam brigadir Bruno Bešker, načelnik Odjela za sigurnost komunikacijsko-informacijskih sustava GS OSRH, koji je bio direktor spomenute vježbe. Dakle, za ratovanje mogu biti dovoljni *smartphone*, *laptop*, USB, nekakav *nevini* program u Wordu, a u sukob mogu biti uključene države, tvrtke, institucije....

NENASILNI NEPRIJATELJ

Spada li Wannacry u ono što vojne organizacije poput NATO-a i službeno zovu *ratovanjem i prijetnjama*? Je li riječ rat ipak pretjerana za nešto u čemu nema vojski niti pušaka? Čini se da definicija rata poznatog britanskog teoretičara rata Alexandra Moseleyja, koju nalazimo u Hrvatskoj enciklopediji, ipak dopušta da nije pretjerana. Naime, iako je rat u užem smislu oružani sukob jedne ili više zemalja, on je (...) u širem smislu, stanje organiziranoga, po trajanju unaprijed neograničenoga kolektivnog sukoba koje uključuje nasilne, ali i nenasilne neprijateljske čine”. Moseley u knjizi *A Philosophy*

Foto: NATO

Pripadnik nizozemske vojske za računalom na vježbi Cyber Coalition održanoj u listopadu 2016. u Tallinu, Estonija

Illustracija: DARPA

Granice kibernetičke bojišnice u petoj dimenziji ratovanja nije lako ni prepoznati ni definirati

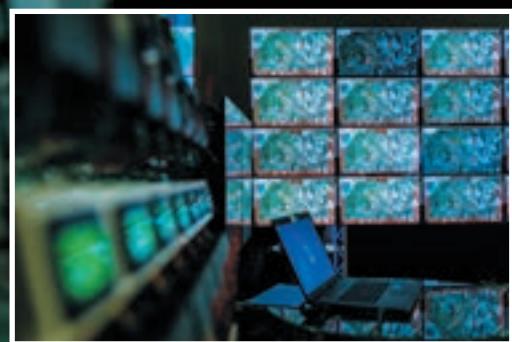

Foto: NATO CCDOE

Prizor s vježbe Locked Shields 2017 održane od 24. do 28. travnja u Tallinnu, Estonija. Vježba u organizaciji NATO-ova Centra izvrsnosti za zdrženu kibernetičku obranu (NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence) okupila je više od 800 sudionika iz 25 zemalja

Foto: US DoD

Sve moderne vojske svijeta danas imaju i računalne stručnjake u odori koji za tipkovnicom brane zemlju od napada koji mogu katastrofalno utjecati na cijelo društvo

of War smješta cyber ratovanje u postmoderno ratovanje, dakle, definira ga kao rat, no precizira da u to ne spadaju pojedinačni, izolirani hakerski udari, jer činovi vandalizma ili pljačke, kako ih naziva, nisu ratni

činovi. Kibernetičko ratovanje povezuje s *klasičnim* ratovanjem u smislu da se provodi usporedno ili isprepleteno s oružanim sukobom.

Ipak, knjiga je izdana 2007. godine, a značaj *kibernetičke dimenzije* ljudskog društva otad je toliko povećan da je vrijeme da se u njoj navedene definicije promijene.

DEFINIRANJE GRANICA

“Napadač može imati različite ciljeve: informacijsko manipuliranje, širenje panike, oštećenje ili uništenje ključne infrastrukture kao što su elektrane, komunikacijski sustavi, željeznice, cestovne signalizacije, banke itd., a napadi mogu biti i sredstvo za prikupljanje informacija,” kaže brigadir Bešker, no naglašava i da “(...) granice kibernetičke bojišnice u takvom ratovanju nije lako prepoznati niti definirati.” Dodali bismo da je jednak slučaj i sa *sukobljenim stranama*. Primjerice, dok se ne otkriju pojedinci ili organizacija koja je u svijet poslala WannaCry, teško će se otkriti kakav je bio motiv napada, dakle, definirati je li riječ o ratu ili tek o *vandalskom činu*, kako kaže Moseley.

Miroslav Štampar iz Zavoda za sigurnost informacijskih sustava predstavlja je na vježbi Paukova mreža zajedno s kolegama iz civilstva protivničku stranu, tj. *napadače*. Oni su, sukladno scenariju, morali pokušati detektirati ranjivosti i pogreške u konfiguraciji sustava i servisa, onemogućavati rad sustava, zatim ovladavati sustavom, eksplorirati podatke i koristiti sustav za krajnje destruktivne akcije. Pripadnici OSRH trebali su obraniti sustav od tih napada.

VODEĆA POZICIJA U OSRH

U Zavodu smatraju da Oružane snage RH trebaju biti na jednoj od vodećih pozicija na razini Republike Hrvatske u području kibernetičkog ratovanja, kaže Štampar i podsjeća da se u zadnjih nekoliko godina sve više primjećuje porast aktivnosti koje kolokvijalno možemo nazvati *hibridnim ratovanjem*, u kojem uz oružane sukobe diljem svijeta postoji i značajan porast primjene nekonvencionalnih metoda. U te metode ubraja i kibernetičko ratovanje koje definira kao “(...) vrstu ratovanja koja premješta fokus sa stvarne bojišnice u virtualni svijet kako bi se došlo do sinergijskog učinka u fizičkoj i psihičkoj dimenziji sukoba unutar glavnog borbenog prostora.” Štampar izdvaja dvije glavne vrste kibernetičkog ratovanja. Prva su napadi na (kritičnu) informacijsku infrastrukturu u kojima napadači pokušavaju uskratiti uslugu (engl. *Denial of Service*) na pojedine servise, efektivno lančano onemogućujući pravilan rad ostalih servisa u sustavu. Glavni je primjer te vrste napada onaj iz 2014., u kojem su hakeri s pomoću specijaliziranog zločudnog koda (*BlackEnergy*) napali industrijske, vladine i medijske sustave u Ukrajini te na nekoliko sati uspješno isključili iz energetskog sustava oko pola kućanstava u Ivano-Frankivskoj oblasti. Štamparov kolega Tomimir Kišasondi s varaždinskog Fakulteta organizacije i informatike podsjeća da su napadači tад uspjeli prekinuti dovod električne energije na područje s oko 1,4 milijuna stanovnika.

NAPADI NA IZBORNE STOŽERE

Druga vrsta napada koju Štampar navodi uključuje neovlašten pristup informacijama, u kojem napadači preko ciljanih napada na pojedine korisnike pokušavaju doći do

• VIRTUALNE BOJIŠNICE

povjerljivih ili osjetljivih informacija. Najznačajniji su primjeri te vrste napada u zadnju godinu dana oni na izborne stozere pojedinih kandidata na izborima u SAD-u i Francuskoj. U SAD-u je napadnut DNC (*Democratic National Committee*), upravljačko tijelo Demokratske stranke, gdje je došlo do velikog curenja, tj. objave arhive e-pošte tijekom izbora. Sličan scenarij odigrao se i u Francuskoj, u drugom krugu predsjedničkih izbora, kad je došlo do curenja arhive e-pošte predsjedničkog kandidata Emmanuela Macrona. „U obama je slučajevima prikazana želja za utjecajem na demokratski proces u nekoj zemlji i pokušaj utjecaja na izbore s ciljem ostvarivanja napadačevih interesa,“ kaže Kišasondi te ističe da „(...) u svim napadima, od DNC-a do BlackEnergy kampanje, cilj napada nije bio direktno poslužitelj ili mrežna infrastruktura, nego korisnik koji je imao dovoljnu razinu pristupa da bi napadači mogli realizirati svoj cilj. Analizom popratnih događaja, prije svega curenja biranih podataka, utvrđeno je da je glavni motiv napadača bila diskreditacija pojedinih kandidata u svrhu povećanja protukandidatovih izgleda na skromim izborima.

GLOBALNA SIGURNOST

Spomenuti primjeri, kao i još tisuće i tisuće drugih, potvrđuju da su ugroze u kibernetičkom prostoru golem izazov poslovnim subjektima, državama i savezima. Upravo stoga potrebno je žurno povećati sposobnosti institucija za reakciju na njih. „Potrebno je ostvariti suradnju na globalnoj razini, promicati razumijevanje tog kompleksnog područja te razvijati svijest o ugrozama u kibernetičkom

Za učinkovitu kibernetičku obranu OSRH nužna je interakcija s civilnim stručnjacima: slijeva brigadir Bruno Bešker (Odjel za sigurnost komunikacijsko-informacijskih sustava GS OSRH), Miroslav Štampar (Zavod za sigurnost informacijskih sustava) i Tonimir Kišasondi (Fakultet organizacije i informaticke u Varaždinu)

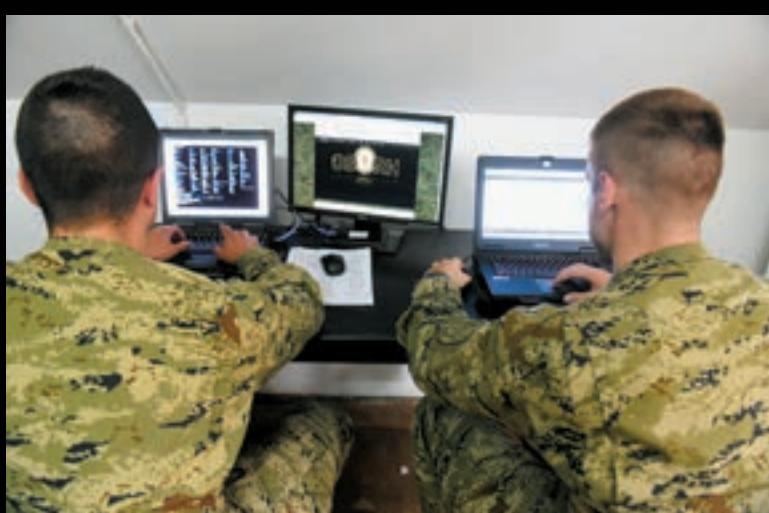
Pojedini kibernetički napadi, kao nedavni slučaj s virusom WannaCry, mogu biti prijetnja cijelom svijetu

prostoru na svim razinama državnih institucija, kao i u privatnom sektoru. Također je vrlo važno uskladiti i izgraditi međunarodni pravni okvir za osiguravanje kibernetičke sigurnosti te pronalaziti najbolja rješenja za ostvarivanje globalne kibernetičke sigurnosti,“ kaže brigadir Bešker. Naravno, kad govorimo o *globalnom*,

za Hrvatsku su najvažniji NATO i EU. Prošle su godine te dvije organizacije poduzele zaista velike korake. U veljači su NATO-ov NCIRC (NATO Computer Incident Response Capability) i EU-ov CERT-EU (Computer Emergency Response Team) potpisali sporazum o suradnji na području *cyber* sigurnosti. Konačno,

Edukacija korisnika komunikacijsko-informacijskih sustava ključna je za učinkovitu preveniju i obranu od kibernetičkih napada

Ilustracija: euintheus.org

moguće ugroze i prijetnje u kibernetičkom prostoru i njihove posljedice, te činjenica da će uspješno suočavanje s njima omogućiti ovladavanje novim znanjima i tehnologijama, kao i stalna i kvalitetna međunarodna suradnja. "Republika Hrvatska razvijat će mjere jačanja otpornosti informacijskih i komunikacijskih sustava u kibernetičkom prostoru, kao i smanjivanja negativnih posljedica njihova ugrožavanja ili onesposobljavanja. Težiste će biti na sustavima koji su ključni za normalno funkcioniranje državnih institucija te pohranu, prijenos i razmjenu klasificiranih te osobnih podataka građana," stoji među ostalim u Nacrtu u kojem je *cyber* prostor naveden kao jedna od domena u kojima obrambeno djeluju Oružane snage RH (uz kopno, more i zrak). "Operativno angažiranje u zemlji, a naročito u inozemstvu, iziskuje sigurno, potpuno, neometano i učinkovito korištenje informacijsko-komunikacijskih sustava, što zahtijeva snažnu, učinkovitu i otpornu kibernetičku infrastrukturu. Potrebno je omogućiti i poboljšati postojeću razmjenu i raspodjelu informacija, iskustava i procjene prijetnji i rizika između nacionalnih dionika, drugih zemalja i međunarodnih organizacija," zaključuje se u Nacrtu.

NEMA IZOLACIJE

Sudeći po riječima brigadira Beškera, Oružane snage RH već uvelike djeluju u tom smjeru: "Intenzivno razvijamo sposobnosti obrane od ugroza iz kibernetičkog prostora, jednako kao i s kopna, mora i iz zraka. Razvijamo naprednu obranu naše infrastrukture te osiguravamo jaku i elastičnu kibernetičku obranu potrebnu za ispunjenje osnovnih zadaća OSRH. Međutim, ne ponašamo se kao da smo na izoliranom otoku, nego razvijamo sposobnosti obrane kroz multinacionalne projekte, edukaciju, obuku i vježbe, kao i razmjenu informacija sa saveznicima i partnerima u izgradnji kibernetičke obrane. Želimo osigurati da pripadnici OSRH budu svjesni ugroza iz kibernetičkog prostora, obučeni za obranu od kibernetičkih ugroza, a podaci Oružanih snaga RH sigurni i raspoloživi za izvršenje svih postavljenih zadaća."

KLJUČ USPJEHA

Vezano uz planove za budućnost, brigadir Bešker i njegovi suradnici usredotočit će napore na razvoj punih sposobnosti za obranu infrastrukture i računalnih mreža Ministarstva obrane i OSRH. To uključuje uspostavu organizacijskih struktura za kibernetičku obranu te integraciju takve obrane u operacije, stacionarne i razmještive sustave.

Bez obzira na dobro razvijenu suradnju s međunarodnim i civilnim strukturama, kao i obnavljanje softverskih i hardverskih sustava, brigadir Bešker smatra da su korisnici komunikacijsko-informacijskih sustava ipak ključan čimbenik uspjeha. "Intenzivno radimo na uspostavi edukacije za sve pripadnike vezano uz razumijevanje kibernetičkih ugroza te obuke za odgovarajuću obranu. Od vitalnog je značaja praćenje suvremenih trendova, prilagođavanje i neprekidno educiranje. Riječ je o procesu koji neće imati kraja, upravo iz razloga što su komunikacijsko-informacijski sustavi u proteklih dvadesetak godina imali najveću dinamiku razvoja i promjena od svih tehničkih sustava u povijesti," zaključuje načelnik Odjela za sigurnost komunikacijsko-informacijskih sustava. ■

Sjevernoatlantski savez je na samitu održanom prošlog srpnja u Varšavi, u sklopu Deklaracije koju su potpisali čelnici članica, *cyber* prostor prepoznao kao novo područje operacija, a s EU-om je potpisao Zajedničku deklaraciju o suradnji u suprotstavljanju hibridnim prijetnjama (više u tekstu Snježane Dukić: *Odgovor*

na *cyber* prijetnje

HV, 506, srpanj 2016., op. aut.).

FUNKCIIONIRANJE INSTITUCIJA

Što se tiče Hrvatske, vrlo su značajni pomaci primjećeni u dokumentu koji je upućen u javnu raspravu. U Nacrtu prijedloga strategije nacionalne sigurnosti jasno su navedene

Foto: USMC

Današnji moderni borbeni sustavi uvelike su kompjuterizirani ili na neki način povezani s kibernetičkim prostorom, a s njihovim razvojem raste i važnost kibernetičke obrane

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: Lockheed Martin

Avioni F-35B i F-35C na prvi pogled teško da mogu biti različiti. Namijenjeni su za jednake borbene zadaće djelovanja s brodova po ciljevima na kopnu, moru i u zraku. Razvijeni su iz istog projekta i trebali su imati osamdeset posto jednakih dijelova. Međutim, razlike su tolike da ih imaju tek dvadesetak posto, uglavnom avionike...

LIGHTNING PROT

Kad je 1993. odlučeno da će se unutar programa JAST (Joint Advanced Strike Technology, v. prvi dio teksta, HV 526, op. ur.), naglasak staviti na razvoj inačice sa značajkama kratkog polijetanja i okomitog slijetanja (Short Take-Off/Vertical Landing – STOVL), američki je Marinski korpus (USMC) to doživio kao spas. Naime, tad je, kao i danas, USMC na svojim brodovima koristio Harriere, čije su borbene mogućnosti za suvremene uvjete ograničene. Pravi su borbeni avioni F/A-18 smješteni na nosačima zrakoplova i s njima su pod nadzorom ratne mornarice (USN), a to znači da su često udaljeni od područja

Razvoj F-35B zahtjevan je i skup, ali avion zaista djeluje izvanredno. Bit će to najmoćnija STOVL platforma dosad napravljena, a koristit će se još dugo u budućnosti. Na fotografiji su uočljiva velika vrata kroz koja ventilator usisava zrak

djelovanja marinaca. Ne čudi stoga da su se u USMC-u bojali nastanka i razvoja ideje da se USMC utopi u USN-u. Ratno zrakoplovstvo (USAF) nije imalo većih prigovora na takav rasplet do gađaja, jedino mu je bilo bitno da dobije zamjenu za F-16. Jednako je bilo i s USN-om, koji je u međuvremenu doslovno spao na jedno slovo. Nakon obustave razvoja A-12 i povlačenja iz operativne uporabe F-14, na palubama američkih nosača ostali su samo F/A-18. Iako je dolazak Super Horneta i Growlera donekle premostio jaz, jedino pravo rješenje bio je razvoj potpuno novog višenamjenskog borbenog avio-

na. Na početku nitko nije očekivao da će razvoj biti toliko dugotrajan i da će ga pratiti niz tehnoloških problema, ponajprije stoga što je u odabiru pobijedio X-35 tvrtke Lockheed Martin, koja je već proizvodila F-22.

JEDNAKO DJELOVANJE ZA SVE

Promatraju li se s malo veće udaljenosti, teško je razlikovati F-35B i F-35C, posebno ako su na stajanci. Oblik trupa je identičan, ali zato unutrašnjost skriva brojne razlike. Prednji dio oblikovan je tako da omogućuje stealth značajke, tj. smanjuje radarski potpis. To je učinjeno zato što je Lightning II

Mario GALIĆ

(II. dio)

TIVI LIGHTNINGA

namijenjen prije svega za nanošenje prvih udara na strateški važne ciljeve kao što su radari velikog dometa motrenja te zapovjedna i komunikacijska središta. U svakom slučaju, bez obzira na inačicu, avioni F-35 morali bi biti sposobni djelovati po ciljevima prije nego što protivnik uopće bude svjestan njihove prisutnosti.

Kako bi ostali na sigurnoj udaljenosti te tako dodatno smanjili rizik od obaranja, avioni Lightning koristiti će vođene projektile zrak-zemlja velikog dometa AGM-158 JASSM (*Joint Air-to-Surface Standoff Missile*). Jedini je problem što je spomenuti projektil prevelik da

stane u unutartrupne spremnike tog aviona pa se mora nositi pod krilom. Koliko JASSM na potkrilnim nosačima povećava radarski odraz Lightninga strogo je čuvana tajna, ali bitno je da inačica JASSM-ER (*Extended Range*) ima domet veći od 1000 km, što je više nego dovoljno da omogući napade izvan zone motrenja svih radara. Projektil koji je dovoljno malen da stane u unutartrupni spremnik Lightninga je AGM-154 JSOW (*Joint Standoff Weapon*). JSOW nema pogon te je zapravo jedreća bomba koja početkom leta koristi kinetičku energiju dobivenu od aviona, a potom energiju slobodnog

pada. Zbog toga mu, ovisno o visini i brzini odbacivanja od aviona, domet varira od skromnih 20 km do pristojnih 130 km. Može se očekivati da će ga Lightning koristiti pri velikim brzinama i s velikih visina, a to znači za najveće domete.

RJEŠENJE U BRITANIJU?

Međutim, pravo bi oružje za Lightning bio AGM-154 JSOW-ER. Proizvođač Raytheon Missile System vlastitim je sredstvima započeo razvoj tog projektila tako da mu je dodao mlazni motor TJ-150 Hamilton-Sundstrand (sad Pratt & Whitney). Iako je riječ o malenom motoru potiska tek 6,7 kN, to je dovoljno da se domet poveća na otprilike 560 km. Ne čudi stoga da je USN, preciznije NAVAIR (*U.S. Navy Naval Air Systems Command*) prošle godine odlučio financirati razvoj tog JSOW-a (IHS Jane's od 17. svibnja 2016.).

Avioni F-35B i F-35C u početku će ciljeve na vodi moći

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: U.S. Navy Institute

napadati samo projektilom AGM-154, barem dok se ne dovrši razvoj projektila koji će zamijeniti ostarjeli AGM-84 Harpoon. Kao zamjena odbaran je Lockheed Martinov AGM-158C LRASM (*Long Range Anti-Ship Missile*). Novi će projektil biti u cijelosti umrežen te će imati jednake mogućnosti izbjegavanja radarskog otkrivanja i pometnog napada kao i Lightning II. Ima smanjen radarski odraz, a navodi se podatak da najveći domet nije manji od 200 milja (321 km). Ulazak u operativnu uporabu USN-a planirani je za 2019. godinu. Iako im zračna borba nije primarna zadaća, ciljeve u zraku obje će inačice moći napadati projektilima AIM-120C AMRAAM (*Advanced Medium-Range Air-to-Air Missile*) i AIM-9X Sidewinder. Umjesto Sidewindera, britanski će F-35 koristiti još napredniji MBDA-in ASRAAM (*Advanced Short Range Air-to-Air Missile*). Budući da su već obavljena sva potrebna testiranja na F-35, te da je projektil dobio američku oznaku AIM-132, realnim se mogu smatrati najave da će za neko vrijeme zamijeniti AIM-9X.

SLIČNI, A TAKO RAZLIČITI

Unatoč vanjskoj sličnosti, razlike unutar trupova F-35B i F-35C goleme su. Do njih je došlo zbog potpuno različitog načina djelovanja tih aviona.

Dakle, F-35B je avion sa STOVL značjkama, koje je, međutim, kod aviona teško dobiti. Harrier ima četiri pomične mlaznice motora smještene na bokovima, a iako je to relativno jednostavno i učinkovito rješenje, ipak znatno ograničava nosivost i letne mogućnosti. Da bi se udovoljilo zahtjevu USMC-a za znatno napredniji avion, moralio se pristupiti i radikalnijim rje-

— ▲ —
F-35C Lightning II polako će tijekom idućeg desetljeća s paluba američkih nosača istisnuti Hornete i Super Hornete

U pogonima u Fort Worthu, Teksas, okupljen je tim od čak 500 inženjera kojima je jedini cilj bila borba protiv viška kilograma. Nazvali su ih SWAT (*STOVL Weight Attack Team*)

— ▶ —
Manji dio asortirana Lightningova naoružanja. Neki će sustavi tek biti dovršeni, a avion će biti najnapredniji na svijetu

Foto: USMC

Marinci će s F-35B prvi put u povijesti na svojim brodovima imati avion čije borbene značajke neće biti bitno slabije od onih na nosačima zrakoplova

šenjima. Usto, sukladno postulatima JSF (*Joint Strike Fighter*) programa, osnova aviona sa stealth značjkama trebala je biti jednak za sve tri inačice. Za razliku od kolega iz marinaca, F-35C mora djelovati s nosača zrakoplova, što znači sasvim drukčije operativne zahtjeve. Takvi su avioni izloženi golemim naprezanjima zbog kojih bi se obični začas raspali. Zbog toga je od samog početka bilo jasno da će razlike između tih dviju inačica biti najveće. Unatoč tomu, u početku se tvrdilo da će imati čak osamdeset posto jedračkih dijelova. Ono po čemu su obje inačice gotovo identične jest dio do usisnika zraka za motore, ali zatim slijede razlike. Da bi postigli STOVL značajke, projektanti su morali na neki način osigurati okomiti potisak na os aviona. Pritom se nije predviđalo da se mlaznica motora tek zakrene za 90 stupnjeva prema dolje jer bi avion pri polijetanju i slijetanju bio previše nestabilan. Bilo je stoga nužno u prednji dio aviona ugrediti pogon koji bi kompenzirao potisak glavnog motora i stabilizirao let, ali to je osjetljiv postupak koji zahtijeva puno eksperimentiranja na načelu pokušaja i pogrešaka.

ISKUSTVA IZ JAKOVLJEVA

Zanimljivo je da su dio iskustava o STOVL-u projektanti prototipa X-35 stekli u Rusiji početkom devedesetih godina. SSSR se tad bio raspao, a ruska je obrambena industrija bila u krizi, pa su se inženjeri iz Jakovljeva odazvali pozivu američkih kolega iz Lockheed-a da im pomognu rješiti problem. Jakovljev je za potrebe sovjetske ratne mornarice osamdesetih godina projektirao napredni STOVL višenamjenski borbeni avion Jak-141 (Jak-41M),

i to dva prototipa. Jak-141 je za postizanje okomitog potiska, uz zakretanje mlaznice glavnog motora, koristio i dva manja turbomlazna motora smještena odmah iza pilotske kabine. SAD-u takvo rješenje nije bilo prihvatljivo jer je povećavalo masu aviona i, još više, potrošnju goriva, stoga je odlučeno da će se umjesto rješenja s dvama malim turbomlaznim motorima koristiti veliki ventilator kojeg će pokretati glavni motor. U svakom slučaju, motor tijekom polijetanja i slijetanja radi s punim potiskom te ima i više nego dovoljno snage za pokretanje ventilatora. Zapravo, ima je i previše, pa se snaga, koja se s glavnog motora do ventilatora prenosi preko osovine, dodatno

Foto: Lockheed Martin

Marincima će F-35B, zajedno s tiltrotorom V-22 Osprey, omogućiti znatno veću samostalnost u izvršavanju borbenih operacija

Foto: Lockheed Martin

regulira s pomoću reduktora. Međutim, sve to traži prostor, a on je pronađen na štetu spremnika za gorivo, tako da F-35B ima znatno manji dolet i borbeni radijus djelovanja u odnosu na F-35C. Kapacitet unutarnjih spremnika za gorivo na F-35B iznosi 5942 kg, a na F-35C znatno je veći te iznosi 8708 kg. Ne čudi stoga značajna razlika u borbenom poljoprivrednom djelovanju koji za F-35C iznosi 1100 km, a za F-35B tek 833 km.

DOLARI ZA MANJU MASU

Tijekom razvoja Lightninga pojavili su se i problemi s masom. Kod F-35A oni su držani donekle pod kontrolom, a što se tiče F-35C, s obzirom na to da će taj avion polijetati s pomoću parnih i elektromagnetskih katapultata,

nešto veća masa nije bila presudna. Međutim, F-35B morat će se oslanjati samo na snagu svojeg motora pa svaki kilogram viška smanjuje borbene mogućnosti, a tih kilograma nije bilo malo. Početkom 2006. višak je iznosi čak 1361 kilogram, toliko da je bilo onemogućeno slijetanje F-35B s punim unutartrupnim spremnicima naoružanja. Jedino sigurno rješenje bilo bi izbacivanje naoružanja vrijednog desetke milijuna dolara.

Lockheed je stoga u travnju te godine pokrenuo opsežan, naknadno će se pokazati i skup, program reduciranjia mase. U pogonima tvrtke u Fort Worthu, Teksas, okupljen je tim od čak 500 inženjera kojima je jedini cilj bila borba protiv viška kilograma. Nazvali su ih SWAT (STOVL Weight Attack Team).

SWAT-u je posao znatno otežavao zahtjev da sve tri inačice moraju dijeliti osamdeset posto komponenti, a ubrzo je postalo jasno da to nije moguće. Na primjer, F-35B mora iza pilotske kabine imati velika vrata kroz koja će ventilator usisavati zrak. U početku su postavili dvostruka vrata, no testiranja su pokazala da su znatno bolje rješenje jednostruka koja će se otvarati pod kutom. Zbog tih vrata pokrov kabine na F-35B mora biti manji nego na drugim dvjemu inačicama. Koliko je Lockheed Martinu bilo stalo do rješenja, najbolje pokazuje činjenica da je bio spremjan platiti 100 dolara za svaku ideju i 500 dolara za funtu (0,45 kg) mase koja bi se smanjila na osnovi te ideje (Air&Space Smithsonian, studeni 2006.). Teško je reći koliko je stvarno smanjena masa F-35B jer proizvođač ne navodi točne podatke. Global Technology procjenjuje da masa praznog F-35B iznosi 32 300 funti (14 651 kg), a da je masa F-35C nešto veća – 34 800 funti (15 785 kg).

TRZAJ PRI KATAPULTIRANJU

Veća masa F-35C ne čudi jer avion cijeli operativni vijek mora provesti u ekstremno teškim uvjetima djelovanja s nosača. Tijekom polijetanja sva se vučna sila katapulta prenosi na nosnu nogu stajnjog trap-a koja stoga mora biti vrlo čvrsta. Međutim, tijekom jedne serije testiranja na nosaču otkriveno je da se pri katapultiranju nosna noga previše stisne zbog čega prenese trzaj prema prednjem dijelu aviona zbog čega dolazi do poskakivanja, što se kod pilota manifestira trzajima glave na kojoj se nalazi ne baš laka kaciga. Od sto pet pilota koji su sudjelovali u testiranju, jedan je izjavio da je razina bola bila vrlo visoka, a njih osamnaest da je bila visoka. Sedamdeset četiri pilota izjavila su da je razina bola bila mala (Inside Defense, 4. siječnja 2017.; Business Insider, 4. siječnja 2017.). Do tog problema dolazi kad se katapultiraju prazni F-35C. Kad su opterećeni gorivom i naoružanjem, nosna noga već je stisnuta zbog opterećenja pa je i trzaj manji. Rješavanje tog problema dodatno će oduljiti razvoj "C" inačice (koji već traje naj dulje), i povećati ionako visoku cijenu.

STAJNI TRAP

Da bi sigurno sletio na nosač, F-35C mora koristiti sustav za kočenje s pomoću sajli, nužan za zaustavljanje aviona na kratkoj sletnoj stazi. Usto, od aviona se zahtijeva da istodobno izdrži golema naprezanja. F-35C će slijetati pri brzinama od 240 do 270 km/h. Za sigurno zaustavljanje ima oko 150 metara, stoga se koristi kuka za kočenje na stražnjem dijelu aviona. Kad se kuka zakvači za sajlu, motor, odnosno motori, rade punom snagom kako bi se osiguralo dovoljno energije za ponovno polijetanje ako pilot promasi sajle, pa je masa koju sajla mora zaustaviti iznimno velika, jednako kao i opterećenja na konstrukciju aviona. Sajlu stoga mora biti posebno ojačana kako bi ih izdržala. Uz ojačan trup idu i masivne noge glavnog stajnjog trap-a koje moraju izdržati slijetanje bez poravnjavanja, što znači da proces zaustavljanja aviona počinje dok je nosna noga još u zraku. Nije rijetkost da kuka zakvači sajlu i dok su glavne noge stajnjog trap-a još u zraku. Na koncu, sva ta ojačanja donose i povećanje mase.

VEĆE KRILO

Zbog specifičnog načina uporabe na nosačima, USN je od Lockheed Martina tražio i dodatne preinake, prije svega veće krilo kako bi se dobio veći uzgon pri slijetanju. U od-

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

nosu na F-35B (ali i F-35A), palubna inačica dobila je veće krilo, uglavnom povećanjem raspona na 13,1 m. Velika krila i skučen prostor na nosačima baš i ne idu zajedno pa se vanjska trećina preklapa prema gore. Kako bi se dobila i bolja upravljivost pri slijetanju, povećane su površine okomitih i vodoravnih stabilizatora na repu. Kad se sve to uzme u obzir, procijenjena masa od 15 785 kg i ne čini se tako velikom. Masa praznog Super Horneta manja je za nešto više od tone.

Spomenimo da, za razliku od F-35A, ni F-35B ni F-35C nemaju ugrađen top, nego će ga po potrebi nositi u kontejneru pod trupom. Marinci ionako namjeravaju topove koristiti prije svega za blisku zračnu potporu snagama na zemlji, za čišćenje terena. Prva testiranja kontejnera s topovima u letu na F-35B obavljena su nedavno, 8. svibnja. Testirani top može nositi 220 projektila od 25 mm (aktualni imaju kalibr 20 mm), i ispaliti ih 55 u sekundi. No, još nije gotov softver za određivanje cilja i usmjeravanje paljbe pa i tu ima novih troškova.

TRI AVIONA, A NE JEDAN

O poteškoćama u razvoju Lightninga II napisano je puno, a s obzirom na to da nije gotov, bit će još pisano. Razvojni JSF program traje gotovo 25 godina i dosad je na njega potrošeno više od 100 milijardi dolara. Procjene su da će do uvođenja u punu operativnu uporabu trebati još barem milijardu dolara. Ipak, riječ je zapravo o razvoju triju borbenih aviona, pa kad se iznos podijeli, trošak svakog iznosit će tridesetak milijardi dolara. Zapravo je najniži trošak razvoja F-35A, dok je najviše sredstava otislo na F-35B. Troškovima razvoja moraju se pridodati i troškovi kupnje 2443 Lightninga za približno 379 milijardi dolara. Taj bi iznos morao biti manji jer se očekuje da

Fotografija s nedavno (8. svibnja) provedenog prvog testiranja paljbe iz topa smještenog u podvjesnom kontejneru F-35B

Testirani top može nositi 220 projektila od 25 mm (aktualni imaju kalibr 20 mm), i ispaliti ih 55 u sekundi

Dva STOVL prethodnika aviona F-35B: Jak-141, koji nikad nije operativno zaživio, i AV-8B Harrier II, koji američki marinci i danas koriste

će Lockheed Martin zbog uhodavanja proizvodnje i sve većih narudžbi konstantno smanjivati cijenu.

Uz tako visoke troškove, ne čudi da je američka javnost posebno osjetljiva na izvješća o problemima u razvoju i nedostacima. Tako je na internetskim stranicama neovisne neprofitne organizacije Project On Government Oversight (POGO) 30. ožujka 2017. objavljen opsežan tekst o svim nedostacima F-35 koji je potpisao Dan Grazier. POGO jest tradicionalno kritičan prema programu JSF, ali tekst je nastao kao analiza službenog izvješća ravnatelja Ureda za operativno testiranje i ocjenjivanje ministra obrane (DOT&E - Operational Test & Evaluation Office of the Secretary of Defense) za fiskalnu 2016., objavljenog u prosincu 2016. godine.

EOTS I VLAKA

Što se tiče najvećih primjedbi, POGO tvrdi da elektronički sustavi u Lightningu imaju znatno manji kapacitet obrade podataka nego što se tvrdilo da će biti. To bi mogao biti priličan nedostatak s obzirom na to

da avion iznimne borbene mogućnosti zahvaljuje upravo kombinaciji stealth značajki i potpuno uklopljenosti u informatičku bojišnicu. Osim toga, veći je problem EOTS (Electro-Optical Targeting System) koji bi pilotu trebao omogućiti uočavanje cilja na dovoljno velikoj udaljenosti radi izbjegavanja bliske zračne borbe bez aktiviranja radara. U izvješću stoji da EOTS može biti preosjetljiv na vlažnost zraka koja toliko smanjuje zonu motrenja da se piloti moraju približiti cilju na udaljenost koja onemogućuje sigurno lansiranje projektila zrak-zrak. Na žalost pilota, problemi sejavljaju i kad se istodobno koriste EOTS i radar, pri čemu ciljničko računalo isti cilj prikazuje kao dva cilja. Piloti taj problem rješavaju gašenjem jednog od senzora, što sigurno nije dugoročno rješenje. Zanimljivo je da se EOTS dosad nije spominjao kao problematičan dio Lightninga, a isporučeno ih je više od tristo.

PREVIŠE INFORMACIJA?

POGO tvrdi da je i DAS (Distributed Aperture System) problematičan. DAS

Foto: USMC

Foto: US Navy

Foto: US Navy

je podjednako važan kao i EOTS, posebice za obranu Lightninga od projektila. Prema POGO-ovim tvrdnjama, DAS je sklon prikazivanju lažnih ciljeva, a i slika koja se projicira na vizir kacige zna biti *nervozna*. Osim toga, piloti se teško nose s prevelikom količinom različitih podataka koji se istodobno projiciraju pa pribjegavaju isključivanju sustava, ponekad i projiciranju na vizir, te se oslanjaju na pokazivače u pilotskoj kabini.

Piloti se žale i na *Helmet-Mounted Display System*, koji očito pokušava prikazati više podataka nego što mogu obraditi. U bliskoj zračnoj borbi projicirani simboli na viziru znaju prekrivati cilj. Piloti se žale i na računala u avionu koja ne mogu ispravno procesirati sve podatke koje dobivaju putem podatkovne veze MADL (*Multifunction Advanced Data Link*). Umjesto jedinstvene slike bojišta u koju su ukomponirane informacije s mnogih senzora i izvidničkih platformi, piloti često dobivaju zbumujuću sliku lažnih ili dvostrukih ciljeva. Sustav ponekad jednostavno izbriše sve ciljeve što do datno zbumuje pilote.

Foto: Aeronautica Militare

U programu JSF sudjeluju i druge zemlje koje će koristiti F-35. Na fotografiji je jedan od dvaju F-35A koji su 12. prosinca 2016. iz talijanske tvornice dostavljeni 32. eskadrili ratnog zrakoplovstva

POGO navodi i da piloti Lightninga imaju problema s nedovoljnim brojem sati naleta. Američki standardi traže da borbeni piloti imaju barem 30 sati naleta mjesечно, međutim, Lightning je zahtjevan za održavanje i pilotima ostaje malo sati naleta.

U proračunskoj 2016. operativna sposobnost Lightninga iznosila je samo 52 %. Dobar dio krivnje leži i na proizvođaču koji još uvijek nije riješio ni sve probleme u proizvodnji. Portal Breaking Defense u tekstu od 14. listopada 2016. tvrdi da je USAF morao u rujnu te godine prizemljiti petnaest aviona F-35A jer su u spremnicima za gorivo nađene krhotine. Avioni su vraćeni proizvođaču na popravak.

NEMA ODSTUPANJA

Lightning je američkoj vojsci toliko važan da, unatoč problemima vezanim uz njegov razvoj, neće odustati od tog aviona. Uostalom, svi se tehnički nedostaci mogu otkloniti i na tome se intenzivno radi, ali to će zahtijevati vrijeme i dodatna sredstva. Međutim, kad se u obzir uzme da je prvi F-16 prvi put poletio 20. siječnja 1974. te

Inačica F-35C za nosače aviona, veće mase i čvršća od ostalih zbog svih sila kojima su takvi avioni izloženi pri katapultiranju i slijetanju, još nije operativna

da se još uvijek serijski proizvodi, što pritom znači još nekoliko godina dodatnog razvoja za tako složen borbeni sustav kao što je F-35 Lightning II? S obzirom na to da je Kongres donio zakon kojim se brani prodaja F-22 Raptora izvan SAD-a, a ionako više nije u proizvodnji, ni strani kupci bogatijeg vojnog proračuna nemaju izbora nego kupiti Lightning jer ostalo što se nudi nije ni približno tako napredno. ■

F-35B VS. F-35C*

	F-35B	F-35C
Duljina	15,6 m	15,7 m
Raspon krila	10,7 m	13,1 m
Površina krila	42,7 m ²	62,1 m ²
Najveća brzina	1,6 maha	1,6 maha
Borbeni polumjer djelovanja	833 km	1100 km
Prelet	1667 km	2200 km
Zapremnina unutarnjih spremnika	5942 kg	8708 kg
Masa praznog aviona (procijenjena)	14 651 kg	15 785 kg
Najveće opterećenje	7 g	7,5 g
Nosivost naoružanja	6800 kg	8160 kg
Pogon	F135-PW-600	F135-PW-100
Najveći potisak	182,3 kN	191,3 kN
Potisak motora	83,1 kN	
Potisak ventilatora	83,1 kN	
Potisak bez naknadnog izgaranja	128,1 kN	

* Podaci preuzeti iz službenih kataloga Lockheed Martina i Pratt & Whitneya, osim za masu praznog aviona.

U serijalu o ulozi Hrvata i Hrvatske u obrani Bosne i Hercegovine u Domovinskom ratu, u prethodnih pet brojeva Hrvatskog vojnika bilo je riječi o izvorima koji tu ulogu prikazuju pozitivnom, o tadašnjoj medicinskoj pomoći Hrvatske Bosni i Hercegovini, kao i o žalbenoj raspravi na prvočlanjsku presudu šestorici Hrvata za događaje u BiH tijekom 1993., koju je u Den Haagu krajem svibnja 2013. donio Međunarodni kazneni sud za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije.

Opredijelivši se za ratnu opciju, bez povjerenja u međunarodne pregovore, pa čak i bez povjerenja u legalne predstavnike Republike BiH, zapovjednici Armije BiH odredili su ciljeve vojnih operacija na području pod nadzorom Hrvata: "Glavne tri ključne tačke su Kiseličak, Prozor i Žepče, što život znače za državu BiH i za Armiju. Ali, njima prethodi da se odrade pravac od Fojnice i onda Vitez. (...) po meni je Konjic nama najvažniji. Konjic je najvažniji. ... Zaista i tu se mora jedna radnja uraditi koja

Onda imamo kompletan lanac u našim rukama. U Žunovnici dolazimo do onog što je superhitno. Onog što je gotovo, što odmah može da se upotrijebi. Repromaterijal, trotil je tam. Ima baruta. Ima municije i oružja. A, sa Vitezom zaokružujemo kompletan sistem namjenske proizvodnje. Kada bi sada bilo pitanje: kuća ti gori, da li gasiti kuću ili uzeti Vitez? Ja bih se odlučio prije za Vitez. Sa Vitezom zaokružujemo namjensku proizvodnju." Niti jedan od zapovjednika Armije BiH nije na savjetova-

Spomenuto objašnjava i zašto je bošnjačko-muslimansko vodstvo u BiH odbilo hrvatske prijedloge o vojnoj suradnji, posebice zašto nije prihvatiло odluku o međusobnom podčinjavanju postrojbi u provincijama predviđenim Vance-Owenovim mirovnim planom o unutarnjoj podjeli Bosne i Hercegovine na devet provincija (kantona), uz posebno područje Sarajeva (kao desete provincije), koji je predstavljen u Ženici 4. siječnja 1993. godine. Provincije ne bi bile međunarodni pravni subjekti, a središta hrvatskih provincija

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

NEKE ČINJENICE I HRVATSKE U

Uz dosad navedeno, može se spomenuti i operativni plan kodnog naziva Neretva 93, koji je za cilj imao ne samo protjerati Hrvate iz središnje Bosne, nego i zauzeti prostor sve do Mostara. O tome, među ostalim dokumentima, svjedoče i:

- a) stenogram sa savjetovanja vojnog vrha Armije BiH u Zenici 21. i 22. kolovoza 1993., koji je "(...) okupio (...) veći dio Štaba Vrhovne komande, ljudi na najodgovornijim dužnostima u ŠVK Oružanih snaga i pet od šest komandanata korpusa"
- b) nastup predsjednika Alije Izetbegovića na TV-BiH – TV Okruga Zenica 14. studenog 1993. godine.

bi prethodila ovim radnjama, da se odbaci agresor praktično od komunikacije Konjic – Jablanica. To je hitan zadatak i mi moramo dobro da razmislimo kako to da se uradi" (Rifat Bilajac, transkript savjetovanja u Zenici).

Načelnik Glavnog stožera Armije BiH bio je puno precizniji u obrazlaganju svojeg viđenja vojnih ciljeva: "Ostaje nam pitanje kako i na koji način doći do plijena, kako i na koji način velike kapacitete staviti u funkciju namjenske industrije. Kako uzeti Vitez. I kako uzeti Žunovnicu. Jer to su dva strategijska objekta za našu Armiju. Sa Vitezom se zaokružuje sistem vojne industrije u našoj državi. Onda je kompletan,

nju u Zenici predložio napadna djelovanja prema srpskom agresoru. Prioritetni ciljevi bile su im hrvatske enklave u središnjoj Bosni i komunikacijski pravac dolinom Neretve prema Mostaru. Eliminiranjem Hrvata iz središnje Bosne Armija BiH postiže dvostruki cilj:

- a) stavlja pod nadzor vojno-industrijske komplekse nužne za vođenje rata
- b) etničkim čišćenjem Hrvata iz središnje Bosne, cijela jedna provincija po Vance-Owenovu planu (predviđena kao hrvatska), mora pripasti Muslimanima, pa time njihov teritorij postaje ne samo veći, nego nacionalno i strateški kompaktniji.

(Posavska, Travničko-livanjska i Mostarska) predviđena su u Odžaku, Travniku i Mostaru. Posavska provincija (2103 km^2) obuhvatila bi općine Bosanski Brod, Odžak, Bosanski Šamac, Orašje, Derventa, Modriča i Gradačac; Travničko-livanjska (5735 km^2) općine Jajce, Travnik, Novi Travnik, Vitez, Busovača, Fojnica, Uskoplje, Bugojno, Donji Vakuf, Kupres, Livno i Tomislavgrad; a Mostarska (6135 km^2) općine Prozor, Konjic, Jablanica, Mostar, Posušje, Grude, Ljubiški, Široki Brijeg, Čitluk, Stolac i Neum.

U njima bi živjelo 513 433 (68,27 %) Hrvata iz BiH. Hrvatske provincije obuhvatile bi 25,4 % teritorija BiH; tri srpske

provincije obuhvatile bi 42,3 %, tri muslimanske provincije 28,8 %, a sarajevsko područje obuhvatilo bi 3,5 % teritorija BiH. Plan su potpisali predstavnici hrvatske i muslimanske strane (u New Yorku 25. veljače, a u Ženevi 25. ožujka), a Srbi su ga odbili bez posljedica (3. travnja). Sudbina plana zapečaćena je nepostojanjem mehanizama (i političke volje), koji bi natjerali Srbe da vrate 20 % okupiranog teritorija BiH, te izbjijanjem sukoba između Armije BiH (Bošnjaka-Muslimana) i HVO-a (Hrvata).

Nakon predstavljanja Vance-Owenova mirovnog plana, ministar obrane Republike BiH Božo Rajić izdao je sljedeću Zapovijed:

Rajića o realizaciji uzajamnog podčinjavanja postrojbi ABiH i HVO-a, kao razlog te poništavajuće Odluke cinično navelo da "ministar obrane RBiH nije potpisao svečanu izjavu – zakletvu, te pravno nije imao ovlaštenje za izdavanje zapovijedi" (Odluka Predsjedništva BiH o zapovijedi ministra obrane Bože Rajića od 16.1.1993., Sarajevo, 19. siječnja 1993.)

S obzirom na to da se o uzroku bošnjačko (muslimansko) – hrvatskog sukoba te o odgovornosti za njegov nastavak sukobljene strane međusobno optužuju, razložno je postaviti pitanje zašto se muslimansko vođstvo nije opredijelilo za združene hrvatsko-muslimanske vojne

operacije prema zajedničkom agresoru? Pogotovo zato što je hrvatska politika inzistirala da se HVO i ABiH urede kao dvije komponente jedne vojske i formiraju zajedničko zapovjedništvo prema sporazumima od 21. srpnja 1992., 23. rujna 1992., 25. travnja 1993. i 12. svibnja 1993. (Miroslav Tuđman, "Haške optužnice Tuđmanovoj Hrvatskoj i 'baršunasta obnova' komunističke prošlosti", *Oslobađajuće presude haškog Suda Tuđmanovoj Hrvatskoj*, Zagreb, 2014., 73-75.) Kao jedan od uzroka sukoba Armije BiH i HVO-a u središnjoj Bosni navodi se i spomenuti Vance-Owenov plan: "Dolazak velikog broja (uglavnom muslimanskih)

izbjeglica u središnju Bosnu, bježeći pred etničkim čišćenjem što su ga Srbi provodili u sjevernoj Bosni i u Jajcu, još je više poremetilo nacionalnu ravnotežu na području pod opsadom srpske vojske. Prema izjavama brojnih stranih promatrača s terena, nepravičnom, čak i provokativnom podjelom teritorija, Vance-Owenov mirovni plan odigrao je bitnu ulogu u izazivanju nacionalnih netrpeljivosti u središnjoj Bosni." (Carole Hodge, *Velika Britanija i Balkan od 1991. do danas*, Zagreb, 2001., 137.)

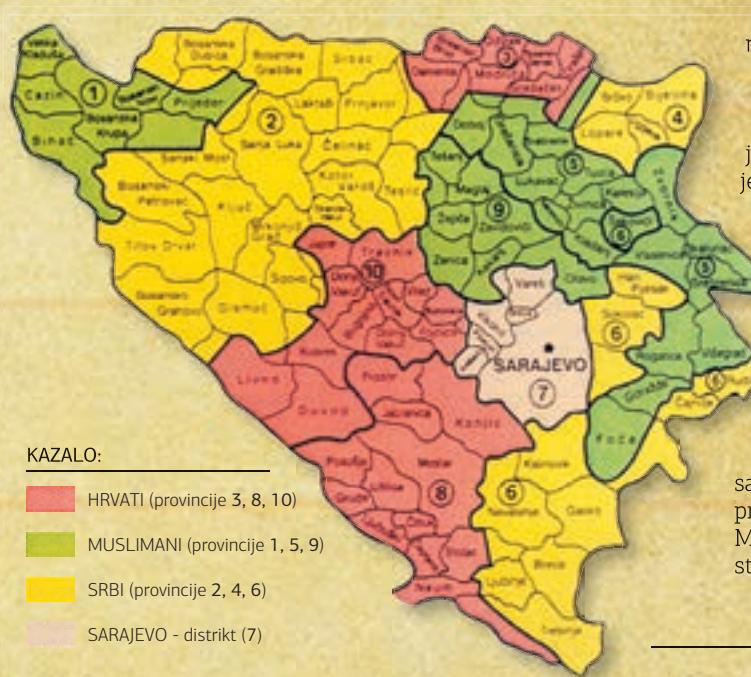
Napadne operacije ABiH protiv HVO-a u središnjoj Bosni, započete u siječnju 1993., bile su vrlo intenzivne u ožujku i trav-

O ULOZI HRVATA U OBRAZLOŽENJU RBIH (VI. DIO)

"1. Sve postrojbe HVO-a koje se trenutno nalaze u prostorima provincija broj 1, 5 i 9, koje su Ženevskim dogovorom proglašene muslimanskim provincijama, potčinjavaju se Glavnom stožeru Armije BiH.

2. Sve postrojbe Armije BiH, koje se trenutno nalaze na prostorima provincija broj 3, 8 i 10, koje su Ženevskim dogovorima proglašene hrvatskim, podčinjavaju se Glavnom stožeru HVO-a." (Ministarstvo obrane BiH: Zapovijed ministra obrane BiH Božo Rajića, Sarajevo, 16. siječnja 1993.)

Predsjedništvo RBiH je 19. siječnja 1993., u obrazloženju Odluke o poništavanju spomenute Zapovijedi ministra obrane Vlade RBiH Bože

nju, zatim u lipnju i srpnju, te u rujnu i listopadu te godine, iako u cijelom tom razdoblju do ožujka 1994. nisu prestažale. Hrvatski narod protjeran je iz središnje Bosne uz goleme civilne i vojne žrtve (Miroslav

Tuđman, 2014., 79-82).

Ukupno je izbjeglo i progzano 152 950 Hrvata, ubijena je 1051 civilna osoba (od tog broja 121 dijete). Ubijena su 644 zarobljena vojnika HVO-a, odnosno ubijeno je 1695

civila i vojnika. To su podaci samo za one žrtve za koje postoji provjerena dokumentacija. (Ivica Mlivočić, *Zločin s pečatom*, Mostar, 2001., 281-285.) ■

Treća bitka za Ypres, koja se odigrala 1917. u zapadnoj Flandriji, bila je jedna od najvećih tijekom Prvog svjetskog rata

Utvrde su u prošlosti bile simboli snage, obrane, rata i nadmoći

FILATELIJA

Utvrđeni grad Počitelj izgrađen sredinom XV. st. imao je kao prvo zadaću sprečavanje daljnog prodora Osmanlija prema Hercegovini i Dalmaciji

MARKE NA POLJIMA FLANDRIJE

Ratna pjesma
Na poljima Flandrije
podseća na strahote
i milijunske žrtve
Prvog svjetskog rata

Belgijska regija Flandrija poznata je po poprištima teških i dugotrajnih borbi između Njemačke i sila Antante tijekom Prvog svjetskog rata. U to su se vrijeme odigrale brojne bitke, a samo kod grada Ypresa bile su tri u kojima je poginulo više od 800 tisuća vojnika

Ivo AŠČIĆ

Kod Ypresa je prvi put uporabljen bojni otrov iperit (plin plikavac, težak stanični otrov koji oštećeće kapilare), nazvan upravo po tom gradu. Flandrija i Prvi svjetski rat ostali su zapamćeni i po vjerojatno najpoznatijoj ratnoj pjesmi iz tog doba, naslovljenoj *Na poljima Flandrije* (engl. *In Flanders Fields*) koju je kanadski vojni liječnik i časnik John McCrae (1872. – 1918.) napisao 1915., tijekom Druge bitke za Ypres. Kanadska pošta odala mu je 1968. počast izdavanjem marke s njegovim likom povodom 50. obljetnice smrti. Njegova pjesma postala je neizostavan dio obljetnica Dana sjećanja (engl. *Remembrance Day*; fr. *Au champ d'honneur*) koji se obilježava 11. studenog u Kanadi, ali i u brojnim drugim zemljama. Makovi spomenuti u pjesmi postali su simboli sjećanja na milijune poginulih vojnika u Prvom svjetskom ratu.

Ypres danas ima oko 35 000 stanovnika i poznato je turističko i kulturno središte (Muzej *Na poljima Flandrije*, gotička katedrala...).

Marke brojnih zemalja dokumentiraju bitke i ratna događanja na području Flandrije tijekom Prvog svjetskog rata: Treća bitka za Ypres (Australija, 2017.); 100 godina ratne pjesme *Na poljima Flandrije* (Kanada, 2015.); Bitka kod Messinesa (Irska, 2017.); Memorijalni centar Menenpoort u Ypresu (Belgija, 2008.) i dr.

EUROPSKE UTVRDE

Tradicionalna serija maraka s temom Europe ove godine prikazuje tisućletnu povijest i naslijede našeg kontinenta utjelovljene u stotinjak utvrda i dvoraca. Tijekom vremena te su građevine bile simbol snage, obrane, rata i nadmoći, a danas se uz njih vežu miroljubljivije i ljepše konotacije. Danas su one spomenici iz kojih se uči o povijesti, ali i podsjetnik na to da Europski

Obrambeni građevni sklop Velikog Tabora
svjedoči o graditeljskoj kulturi sjeverozapadne Hrvatske tijekom XV. stoljeća

više nisu potrebne utvrde i zidine kako bi se njezinim građanima osigurao miran život. Na markama su, među ostalim, prikazane reprezentativne građevine u različitim dijelovima Europe: maurska utvrda na Gibraltaru (VIII. st.), dvorac Windsor u Velikoj Britaniji (XII. st.), dvorac i kraljevska palača Akershus u Norveškoj (XIII. st.), utvrda Počitelj u BiH (XV. st.), dvorac Schönbrunn u Austriji; dvorac Wanås u Švedskoj (XV. st.), dvorac Rajhenburg u Sloveniji (IX. st.); utvrda Pafos na Cipru (XIII. st.), dvorci Trakoščan (XIV. st.) i Veliki Tabor (XVI. st.) u Hrvatskoj i dr. Teme europskih maraka predlaže Udruga javnih europskih poštanskih operatora (PostEurop), a motive odabire svaka zemlja. Serija ima tradiciju još od 1956., a njezine se marke ubrajuju među najpopularnije na svijetu, koje kolekcionari najčešće skupljaju. Zadaća im je, uz ostalo, promicati filateliju i podizati svijest javnosti

o europskim zajedničkim korijenima, kulturi, povijesti i ciljevima. Izdaju se prema utvrđenim pravilima, npr. ograničen broj maraka u seriji, nominalna vrijednost, datum izdavanja – 9. svibnja na Dan Europe, preporučena naklada i sl. U svrhu dodatne popularizacije, zadnjih se desetak godina organizira online izbor najljepše europske marke. Hrvatska marka koja prikazuje dvorac Trakoščan nominirana je za najljepšu marku s temom Europe u 2017. godini. Taj je poznati i slikoviti dvorac podignut vjerojatno u XIV. st. kao manja utvrda u tadašnjem obrambenom sustavu Hrvatskog zagorja. Tijekom vremena na njemu su izvršene dogradnje, preinake, građevna i fortifikacijska poboljšanja, pri čemu je prošao put od feudalnog plemićkog grada do slikovitog romantičnog dvorca kako danas izgleda.

Uspjeh pojedine marke, među šezdesetak nominiranih, ovisit će prije svega o glasačima, ali i o stručnom ocjenjivačkom povjerenstvu koje bira PostEurop.

Za najljepšu marku može se do 9. rujna ove godine glasovati na internetskoj stranici www.posteurop.org/europa2017. ■

Dvorac Pieskowa Skała podignut je nedaleko od poljskog grada Krakova

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15 i 50/16) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1; URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

**za popunu dužnosti u RACVIAC-u
– Centru za sigurnosnu suradnju
sa sjedištem u Rakitju**

1. časnik / djelatnik za provedbu programa (SSR – reforme sigurnosnog sustava), OF-3/5

Obvezni uvjeti:

- osobni čin: bojnik – brigadir
- odgovarajuća vojna izobrazba
- znanje engleskog jezika SLP 3232
- iskustvo u radu iz područja obrambene politike
- ostali uvjeti predviđeni opisom posla.

2. časnik / djelatnik za provedbu programa (CSE – kontrola naoružanja), OF-3/5

Obvezni uvjeti:

- osobni čin: bojnik – brigadir
- odgovarajuća vojna izobrazba
- znanje engleskog jezika SLP 3232
- iskustvo u radu iz područja obrambene politike
- ostali uvjeti predviđeni opisom posla.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

S kandidatima koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

VOJNA ODLIKOVANJA

Ordenski znak odlikovanja *Bharat Ratna*, avers (lijevo) i revers (desno). Izrađuje se od patinirane bronce s indijskim grbom i Suncem od platine.

<https://inkinmytea.files.wordpress.com/2011/12/memorabilia.jpg>

INDIJA: MALI BROJ NOSITELJA ODLIKOVANJA

Najviše indijsko civilno odlikovanje *Bharat Ratna* ustanovljeno je 1954. godine. Dodijeljeno je tek 45 puta, a uz njega idu i brojne povlastice, npr.: pravo na mirovinu u visini pola plaće indijskog premijera, besplatan zračni prijevoz u najvišem razredu zrakoplova te besplatan željeznički prijevoz u najvišem razredu na cijelom području Indije, pravo na VIP tretman u svim javnim ustanovama, tretman specijalnog gosta povodom obilježavanja nacionalnih praznika i sl. Najviše vojno odlikovanje *Param Vir Chakra* dosad je dodijeljeno samo 21 nositelju, a uz njega također idu brojne povlastice

Indija ima odvojen sustav vojnih i civilnih odlikovanja. Najviše civilno odlikovanje *Bharat Ratna* može biti podjednako dodijeljeno vojnim i civilnim osobama za iznimne nacionalne zasluge. Indija je sustav odlikovanja počela ustanovljavati razmjerno kasno, praktički tek nakon osamostaljenja od britanske kolonijalne uprave, tako da je i *Bharat Ratna* ustanovljen tek 1954. godine. Zbog strogih propisa (moguće su tek do tri dodjele godišnje), dosad je ukupno dodijeljeno tek 45 puta, a uz njega idu brojne

povlastice, npr.: pravo na mirovinu u visini pola plaće indijskog premijera, besplatan zračni prijevoz u najvišem razredu zrakoplova te besplatan željeznički prijevoz u najvišem razredu na cijelom području Indije, pravo na VIP tretman u svim javnim ustanovama, tretman specijalnog gosta povodom obilježavanja nacionalnih praznika i sl. S obzirom na brojnost, indijski sustav vojnih

odlikovanja podijeljen je na ratna i mirnodopska, pri čemu su ratna cijenjenja i viša na hijerarhijskoj razini. Najviše vojno odlikovanje je *Param Vir Chakra*, koje se dodjeljuje pripadnicima Oružanih snaga za izvanrednu hrabrost (bez obzira na čin, rod

Marinko OGOREC

Param Vir Chakra, najviše indijsko vojno odlikovanje, izrađuje se od bronce.

http://www.indiadefence-review.com/wp-content/uploads/2014/04/param_vir_chakra.jpg

Ashoka Chakra, avers (lijevo) i revers (desno), najviše indijsko odlikovanje za hrabrost u mirnodopskim izvanrednim okolnostima.

<http://en.etemaaddaily.com/pages/specials/8835Ashok%20Chakra.jpg>

KOVANJA, ALI BROJNE POVLASTICE

ili granu), iskažanu u sukobu s protivnikom te izvanrednu požrtvovnost u borbenim djelovanjima. Do danas je dodijeljen samo 21 nositelju, od čega je čak 14 posmrtnih dodjela (većini je nositelja dodijeljen tijekom indijsko-pakistanskih ratova). Iako je sam ordenski znak jednostavan i izrađen od bronce, odlikovanje donosi i određene materijalne povlastice. Npr. ako nositelj nema časnicički čin, dobiva mirovinu najmanje čina poručnika (ako se odlikovanje dodjeljuje posmrtno, mirovina pripada obitelji), dok časnici dobivaju ili jednokratnu novčanu nagradu ili dodatak na mirovinu. Ashoka Chakra najviše je vojno odlikovanje koje se u Indiji može dodijeliti pripadnicima Oružanih snaga u mirnodopskom razdoblju. Dodjeljuje se za iskažanu hrabrost u

izvanrednim situacijama koje ne uključuju ratna djelovanja. U prvo je vrijeme imao tri stupnja, ali s obzirom na to da su sredinom šezdesetih godina prošlog stoljeća ukloneni, svaki je postao samostalno odlikovanje. Ordenski znak u prvo je vrijeme bio izrađen od srebra, a poslije od posrebrenog bronca. Odlikovanje ne donosi materijalne povlastice.

Osim odlikovanja za ratne i mimodopske zasluge, Indija je ustanovila i velik broj medalja koje se dodjeljuju za vojne zasluge u ratnim uvjetima te onih za mirnodopske zasluge. Ustanovljen je i razmjerno velik broj medalja za primjerenu službu te spomen-medalja za pojedine vojne kampanje i sudjelovanje u određenim operacijama. ■

Indijske vojne medalje poredane na šini onako kako se ističu u posebnim prigodama (npr. na vojnim svečanostima). U svakodnevnim prigodama nose se male oznake.

<http://www.indianarmy.nic.in/FlashImage/medals.jpg>

MULTIMEDIJA**Rast cijene iPhonea?**

Ljubitelji brenda nestripljivo iščekuju predstavljanje *najboljeg iPhonea dosad*, koji će imati OLED zaslon, mogućnost bežičnog punjenja i brojne druge napredne opcije, ali u skladu s tim i cijenu. Izvješća analitičara Goldman Sachsa, Nikkeija, KGI Securitiesa i drugih govore kako bi početna cijena iPhonea 8/Pro (ime se još nagađa) mogla iznositi oko tisuću dolara. Nova vrsta zaslona, prilagodba tehnologije tim zaslonima te primjena novih tehnologija (za Apple) poput bežičnog punjenja, utjecat će na povećanje cijene proizvodnje, a na Forbesu kažu kako će Cookova kompanija zadržati velike prodajne marže te će povećanje cijene komponenata i pro-

izvodnje prebaciti na same korisnike kroz veću cijenu telefona. Prvo što će poskupjeti izradu jest OLED zaslon, cija je cijena za 35 dolara viša u odnosu na zaslone koje je Apple dosad koristio. Primjena 3D Touch tehnologije u zaslonima dodatno će povisiti cijenu (prije je iznosila između sedam i devet dolara, a na OLED zaslonima iznosit će od 18 do 22 dolara). Spominje se da će Apple u kamerama tog uređaja primijeniti 3D tehnologiju, što je trošak od dodatnih 20 dolara, dok će cijena memorije biti od 16 do 29 dolara viša u odnosu na sadašnje modele. To bi mogao biti tek *vrh ledene sante* jer od telefona očekujemo i mogućnosti poput bežičnog punjenja i tehnolo-

gije brzog punjenja baterije, što će dodatno povećati troškove proizvodnje. U Forbesu podsjećaju kako cijena iPhonea 7 Plus s 256 GB memorije u SAD-u, bez potpisivanja ugovora s operaterom, već iznosi 969 dolara. Sve te informacije, kao i postojanje iPhonea 8/Pro, nisu potvrđili ni Tim Cook ni ekipa iz Applea te ih nećemo ni saznati do konferencije u rujnu na kojoj će kompanija predstaviti iPhone 7S, 7S Plus i najjači *iPhone dosad*. Kako je cijena iPhonea 7S Plus s 256 GB memorije u Hrvatskoj viša od devet tisuća kuna, može se prepostaviti kako će se, bez potpisivanja ugovora s operaterima, za novi uređaj trebati izdvojiti više od deset tisuća kuna.

Huawei po uzoru na MacBook

Huawei je predstavio novi prijenosnik MateBook X koji imenom i izgledom podsjeća na Appleov MacBook. Ipak, nije riječ o čistoj kopiji Appleova uratka jer ga krase neke posebnosti...

Uređaj pruža ono što se očekuje od ultratankog prijenosnika: moguće ga je opremiti sedmom generacijom Intel Core i7 čipova bez ventilatora, uz osam gigabajta radne memorije i 512 GB spremišnog prostora (SSD). Baterija od 41,4 Whr trebala bi omogućiti desetak sati rada, navodi Huawei. Izvedba bez ventilatora moguća je, među ostalim, i zahvaljujući posebnom materijalu kućišta koji provodi toplinu. Debljinom od 12,5 mm,

masom od 1,05 kg, zaslonom dijagonale 13", te rubovima oko zaslona od svega 4,4 mm izravno konkurira MacBooku. Zaslon ima ra-

zlučivost od 2K (2160 x 1440 piksela), a prekriven je kemijski ojačanim stakлом Corning Gorilla Glass. Od posebnosti vrijedi izdvojiti i to da su se u Huaweiju odlučili integrirati čak dva USB Type-C priključka na uređaj, po jedan na svakoj strani. Razlike u odnosu na Appleov MacBook tu se povećavaju jer Huawei uz prijenosnik daje i poseban Mate Dock, kojim se dobivaju dodatni HDMI, USB Type-A, VGA i USB Type-C priključci. Huawei je otkrio još dvije novine: nadogradnju izvornog MateBooka (MateBook E) te MateBook D, 15-inčni prijenosnik namijenjen multimediji. Cijene svih prijenosnika kreću se od 800 do 1700 eura.

Za ljepše boje

Samsungovi QLED televizijski prijamnici iz 2017. dobili su poboljšanje u obliku softvera tvrtke Portrait Displays za automatsko podešavanje CalMAN with AutoCal. Softver koriste profesionalni kalibratori u proizvodnji vizualnih zaslona te većina krajnjih korisnika iz područja produkcije i postprodukcije.

Kalibracija je postupak postupnog prilagođivanja boje zaslona TV prijamnika s ciljem potpunog izjednačivanja prikaza boja na ulaznim uređajima poput monitora te izlaznim uređajima poput pisača.

U partnerstvu s tvrtkom Portrait Displays, Samsungovi QLED prijamnici prvi su na svijetu koji imaju ugrađenu podršku za automatsko podešavanje slike u HDR kvaliteti. Automatsko podešavanje slike dosad je bilo dostupno samo za standardni dinamički ras-

pon (SDR) kvalitete slike. Postupak kalibracije obično je trajao satima jer su korisnici morali ručno namještati svoje TV prijamnike s pomoću daljinskog upravljača, koristeći pritom izbornik na zaslonu. Danas QLED prijamnici s instaliranim CalMAN with AutoCal softverom automatski mijere i prilagođuju stotine postavki u samo nekoliko minuta i s nekoliko jednostavnih klikova. Da bi mogli primjeni-

ti CalMAN with AutoCal softver na svojim QLED prijamnicima, korisnici moraju nabaviti AutoCal set za kalibraciju i instalirati softver na računalo. Nakon preuzimanja softvera, mogu povezati svoje računalo s QLED TV prijamnikom i započeti postupak automatskog podešavanja. Nakon toga TV prijamnik podijelit će postavke svojeg izbornika sa softverom kako bi se kvalitetu slike uskladilo sa željama korisnika. Korisnici Samsungovih QLED TV prijamnika mogu s pomoću tog softvera također mjeriti volumen boje svojih uređaja. Volumen boje najnoviji je standard kvalitete slike koji pokazuje s kolikom preciznoću zaslon prikazuje boju, neovisno o razini osvjetljenja. Samsungovi QLED TV prijamnici prva su i jedina linija koja može izraziti stopostotni volumen boje.

Sonyjev mobitel Xperia XA1 mogao bi privući brojne korisnike, posebno one koji često fotografiraju. Prvo što upada u oči je zaslon koji gotovo da nema bočne rubove, dok su gornji i donji rub prilično izraženi. Tipku su standardne – uključivanje / zaključavanje

Kralj srednje klase

uređaja, fotoaparat i regulacija glasnoće. Novi USB-C priključak nalazi se s donje strane. Zaslon razlučivosti 720p (HD) i dijagonale pet inča donosi sasvim zadovoljavajući prikaz. Telefon pokreće MediaTek Helio P20 osmojezgrevni procesor uparen s trima gigabajtima radne memorije. Multimedejske mogućnosti standardno su jača strana svake Xperije: s pomoću fotoaparata razlučivosti 23 MP mogu se dobiti dobre snimke, a prednja selfi kamera ima razlučivost od osam MP. Ugodno je iznenađenje i interna memorija. Kako je u

toj kategoriji uređaja često premalo prostora za pohranu, Xperia XA1 donosi respektabilna 32 GB, a moguće ga je i proširiti memorijskim karticama.

Uređaj pokreće najnovija inačica Androida 7.0, a prepoznatljiv je po decentnom, ali efektivnom korisničkom sučelju. Iako se formalno ne predstavlja kao telefon za dva dana baterije (što Sony ponosno ističe kod nekih svojih modela), bez problema će potegnuti više od dana autonomije. I za kraj cijena: povoljnih 2000 kuna.

<http://www.kravatpukovnija.com/>

U ovom broju donosimo opširan tekst o povezanosti kravate i hrvatskih vojnika, ali možda je zgodno da informacije dobijete i elektronički, preko stranice Počasne satnije Kravat pukovnije. Ta postrojba svojim programom aktualizira povijesne početke kravate, jedinstvenog hrvatskog doprinosa svjetskoj kulturnoj baštini. Na stranici možete čitati o aktivnostima i povijesti postrojbe, ali i pogledati kvalitetnu fotogaleriju i videosnimke. Od tekstuualnih sadržaja, najzanimljiviji nam se čini podlink O nama, u kojem su opisani naoružanje, odore i oprema te zastave postrojbe. Pohvalili bismo i preglednost te posebno dizajn stranice, jednostavan, ali moderan, prilagođen današnjim trendovima. Dakle, za stranicu veliki plus, a nadamo se da ćete uskoro imati i priliku vidjeti Kravat pukovniju uživo!

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

The screenshot shows the homepage of the Kravat Pukovnija website. The header features the logo 'KRAVAT PUKOVNIA' with the subtitle 'ACADEMIA CHAYATICA'. Below the header is a navigation menu with links to 'HOME', 'ABOUT', 'HISTORY', 'PROGRAM', 'MEDIA', 'CONTACT', and 'DONATE'. The main content area displays a photograph of a group of men in historical military uniforms marching in formation on a city street. The text 'KRAVAT PUKOVNIA' is overlaid on the bottom right of the photo. At the very bottom of the page, there is a small note: 'This website is powered by the Content Management System JoomFish Version 3.0.2 - www.joomfish.net'.

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.

Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

facebook.com/HrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/HrvVojnik

Gledajte naše
filmove...

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojnik.hr

Sve što vas zanima pitajte nas...
hvojnik@msm.hr